

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ORMAN KAYNAKLARI YÖNETİCİLERİNİN ORMAN YÖNETİM
SERTİFİKASYONUNA YÖNELİK ALGI VE TUTUMLARININ
İNCELENMESİ**

ESRA ÖZSOY

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI**

**DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ İDRİS DURUSOY**

DÜZCE, 2019

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORMAN KAYNAKLARI YÖNETİCİLERİNİN ORMAN YÖNETİM
SERTİFİKASYONUNA YÖNELİK ALGI VE TUTUMLARININ
İNCELENMESİ

Esra ÖZSOY tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi İdris DURUSOY

Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Düzce Üniversitesi _____

.....
Düzce Üniversitesi _____

.....
Düzce Üniversitesi _____

Tez Savunma Tarihi: .../.../2019

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

19 Temmuz 2019

Esra ÖZSOY

TEŞEKKÜR

Lisansüstü öğrenimimin tüm aşamalarında bana destek olup rehberlik eden çok değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi İdris DURUSOY'a içten dileklerle teşekkür ederim.

Bu çalışma boyunca yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen sevgili aileme ve çalışma arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

19 Temmuz 2019

Esra ÖZSOY

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ŞEKİL LİSTESİ.....	vi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR.....	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.2. LİTERATÜR ÖZETİ.....	6
1.3. ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI	12
2. MATERYAL VE YÖNTEM	14
3. BULGULAR VE TARTIŞMA	18
3.1. TANIMLAYICI İSTATİSTİK BULGULARI	18
3.2. ÖDEME EĞİLİMİ BULGULARI	19
3.3. SERTİFİKASYON ALGISI BULGULARI	25
3.3.1. Faktör Analizi Bulguları.....	25
3.3.2. Sertifikasyon Algısı ve Demografik Özelliklere Göre Değişimi.....	27
3.3.3. Ödeme Eğiliminin Sertifikasyon Algısına Göre Değişimi	31
4. SONUÇLAR.....	36
5. KAYNAKLAR	39
6. EKLER	42
6.1. ÖRNEK ANKET FORMU.....	42
ÖZGEÇMİŞ.....	45

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1.1. PEFC logolu orman emvali.	2
Şekil 1.2. FSC logolu orman ürünleri.	2
Şekil 1.3. Sertifikalı orman alanının zamansal değişimi.	5
Şekil 2.1. Araştırmanın kuramsal çerçevesi.	15
Şekil 3.1. Sertifikalı fotokopi kağıdına daha fazla ödeme eğilimi.	20
Şekil 3.2. Sertifikalı sehpaye daha fazla ödeme eğilimi.	20
Şekil 3.3. Sertifikalı yemek odası takımına daha fazla ödeme eğilimi.	21

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Çizelge 3.1. Katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri.....	18
Çizelge 3.2. Sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.....	21
Çizelge 3.3. Cinsiyete göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.....	22
Çizelge 3.4. Çalışma süresine göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.....	22
Çizelge 3.5. Görev türüne göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.....	22
Çizelge 3.6. Yaşa göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.....	23
Çizelge 3.7. Medeni duruma göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.....	23
Çizelge 3.8. Gelir durumuna göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.....	23
Çizelge 3.9. Çevrecilik düzeyine göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.....	24
Çizelge 3.10. Sertifika durumuna göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.....	24
Çizelge 3.11. Çocuklu olma göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.....	24
Çizelge 3.12. Orman yönetim sertifikasyonu algısı faktör analizi sonuçları.....	25
Çizelge 3.13. Sertifikasyonun olumlu yanlarına ilişkin yargılara katılım düzeyi.....	28
Çizelge 3.14. Sertifikasyonun maliyetlerine ilişkin yargılara katılım düzeyi.....	29
Çizelge 3.15. Sertifikalı kâğıt ödeme eğilimi-sertifikasyon algısı analiz sonuçları.....	32
Çizelge 3.16. Sertifikalı sehpa ödeme eğilimi-sertifikasyon algısı analiz sonuçları.....	33
Çizelge 3.17. Sertifikalı yemek odasına ödeme eğilimi-Sertifikasyon Algısı analiz sonuçları.....	35

KISALTMALAR

FSC	Forest stewardship council
KMO	Kaiser Meyer Olkin
PEFC	Programme for the endorsement of forest certification
SFI	Sustainable forestry initiative
SOY	Sürdürülebilir orman yönetimi
STK	Sivil toplum kuruluşu

ÖZET

ORMAN KAYNAKLARI YÖNETİCİLERİNİN ORMAN YÖNETİM SERTİFİKASYONUNA YÖNELİK ALGI VE TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Esra ÖZSOY

Düzce Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi İdris DURUSOY

Temmuz 2019, 44 sayfa

Bu tez çalışmasında, Bolu orman Bölge Müdürlüğünde görev yapan orman mühendislerin orman yönetim sertifikasyonu algı ve tutumları incelenerek, bunları etkileyen değişkenler belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcı orman mühendislerinin tamamına yakını FSC ve/veya PEFC kurumlarını tanımaktadır. Sertifikalı fotokopi kâğıdı, sehpa ve yemek odası takımı ürünlerine daha fazla ödeme eğiliminin olup olmadığı araştırılmıştır. Daha fazla ödemeye isteklilerin oranı, fotokopi kâğıdında %58,5, sehpa %61,5 ve yemek odası takımında %64,1 olmuştur. Kadın, evli, hane halkı geliri yüksek, kendini çevreci bulan, FSC logolu ürün satın almış ve çocuk sahibi olan katılımcılar arasında ödeme eğiliminde olanların oranı daha fazla olmuştur. Faktör analizi sonuçlarına göre, orman yönetim sertifikasyonunu algısının belirleyicisi olan temel faktörlerin, iyi yönetim, güven, maliyet ve prim olduğu belirlenmiştir. Sertifikasyonun orman mühendisleri tarafından algılanan faydalarının başında iş sağlığı ve güvenliğine sağlayabileceği katkılar gelmektedir. Katılımcıların yarısından fazlası, sertifikasyon kurumuna güvenmemekte, devlet orman işletmelerinde sertifikasyonun gereksiz olduğunu ve sertifikasyon standartlarının Türkiye ormancılığına uygun olmadığını düşünmektedir. Sertifikasyon algısının, sertifikalı ürünlere daha fazla ödeme eğiliminin önemli bir belirleyicisi olduğu belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Orman mühendisleri, Sertifikasyon, Ödeme eğilimi.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF FOREST RESOURCE MANAGERS PERCEPTIONS AND ATTITUDES TOWARDS FOREST MANAGEMENT CERTIFICATION

Esra ÖZSOY

Düzce University

Graduate School of Natural and Applied Sciences, Department of Forest Engineering
Master's Thesis

Supervisor: Assist. Prof. Dr. İdris DURUSOY

July 2019, 44 pages

This thesis explored the perceptions and attitudes of forest engineers working in Bolu Regional Forest Directorate and determined the variables affecting them. Almost all of the respondent forest engineers were familiar with FSC and/or PEFC. The study investigated whether there is a willingness to pay more for certified products. The rate of respondents willing to pay more was 58,5% for photocopy paper, 61,5% for coffee table and 64,1% for dining room. Respondents who are women, married, with higher household income, considering themselves environmentalist, bought products with FSC logo and have children are more likely to pay more. According to the results of factor analysis, the main determinant factors of forest certification perception are good management, trust, cost and premium. The prime perceived benefit of forest certification by forest engineers is occupational health and safety improvement. More than half of the participants do not trust the certification bodies, find certification is unnecessary for state forest enterprises and consider certification standards are suitable for Turkish forestry. The perception of certification was an important determinant of the willingness to pay more for certified products.

Keywords: Forest engineers, Certification, Willingness to pay.

1. GİRİŞ

1.1. GENEL BİLGİLER

Genel anlamda, herhangi bir ürün ya da hizmetin daha önceden belirlenmiş standartlara uygunluğunun onaylanması olarak tanımlanan sertifikasyon, çevre bilimleri özelinde doğal çevreyi korumaya yönelik politika ve stratejilerin geliştirilmesi, uygulanması ve sürdürülmesi süreci olarak ifade edilmektedir (Bass, 1998; Durusoy, 2002; Mouritsen, Ernst, & Jorgensen, 2000). Orman kaynakları yönetimi açısından sertifikasyonun temel amacı, orman yönetiminin iyileştirilmesi ve sürdürülebilir orman yönetiminin (SOY) uygulanmasını güvence altına alınmasıdır (Başkent & Türker, 2002).

Orman sertifikalandırma, özel yahut kamu tüzel kişileri tarafından işletilen ormanlarda gerçekleştirilen ormancılık etkinliklerinin, sürdürülebilir orman yönetimi ölçüt ve göstergelerine göre denetim sürecini ifade etmektedir. Kontrol mekanizmasının tamamen bağımsız bir kuruluşa olması bu etkinliğin güven parametreleri üzerinde büyük önem arz etmektedir. Sertifikasyon işlemi hem özel yahut kamu tüzel kişilerine hem de bu kişilerin ürettikleri emval üzerinde yapılmaktadır. Sürecin gelişimi; orman yönetiminin sürdürülebilirlik düzeyi belirlenerek sertifikalandırma yapıldıktan sonra, bu orman kaynağından üretilen orman ürünlerinin sertifikalandırılması şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda, sertifikalandırma, orman ürünlerinin, meşcereden başlayarak, son satış noktalarına kadar zincirleme kontrolü yoluyla, tüketicilere ilgili orman ürünlerinin denetimden geçmiş bir orman kaynağından geldiğini garanti etmektedir (Durusoy & Türker, 2005).

Ormancılık uygulamalarının bağımsız bir organ tarafından değerlendirilmesine dayanan bu mekanizma son yıllarda dünyada hızla yayılmaktadır. Sertifika verilmesi işlemi ulusal/uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ya da özel kuruluşlar tarafından yürütülmekte; değerlendirmeler, ulusal düzeyde belirlenen, sosyal, ekonomik ve ekolojik ilke ve ölçütlere dayandırılmaktadır (Geray, 1999).Günümüzde dünya orman sertifikasyonu düzeneğinde iki temel kurum belirleyici konudur: Orman İdare Konseyi (Forest Stewardship Council, FSC) ve Orman Sertifikasyon Onay Programı (The Programme for the Endorsement of Forest Certification, PEFC).

Şekil 1.1. PEFC logolu orman emvali.

Bir orman işletmesinin, FSC sertifikasına hak kazanabilmesi için FSC tarafından belirlenen sürdürülebilirlik ilke ve kriterlerine uyumlu faaliyet gösterdiğinin teyit edilmesi gerekmektedir. FSC sürdürülebilirlik ilke ve kriterlerinden oluşan standartları belirleyen akreditasyon kurumudur. Yani orman işletmelerinin standartlara uygunluk denetimini yapmak için sertifika kurumlarına yetki veren kurum FSC olmaktadır.

Şekil 1.2. FSC logolu orman ürünleri.

FSC orman işletmelerini bizzat denetlememekte, sertifika kurumlarına orman işletmelerini denetleme ve FSC sertifikası düzenleme yetkisini vermektedir (Türker,

Başkent, & Durusoy, 2001). FSC Uluslararası Gösterge setini 2015 yılında güncellemiştir. FSC'nin 10 adet ilkesi bulunmaktadır (FSC, 2018):

İlke 1: Kanunlara uyum: Kurum yürürlükteki tüm yasalara, mevzuata ve onaylanmış uluslararası antlaşma, sözleşme ve anlaşmalara uymak zorundadır.

İlke 2: İşçi hakları ve çalışma koşulları: Kurum işçilerin sosyal ve ekonomik refahını korumak ve geliştirmek zorundadır.

İlke 3: Yerli halkın hakları: Kurum, yerli halkların, ormancılık faaliyetlerinden etkilenen, arazi, toprak ve kaynakların yasal ve geleneksel mülkiyet, kullanım ve yönetim haklarını tanımlamak ve desteklemek zorundadır.

İlke 4: Topluluk ilişkileri: Kurum yerel toplulukların sosyal ve ekonomik refahının sürdürülmesi veya geliştirilmesine katkı sağlamak zorundadır.

İlke 5: Orman kaynaklarının faydaları: Kurum, uzun vadeli ekonomik hayatiyet ile çevresel ve sosyal faydalar dizisini korumak veya geliştirmek için Yönetim Birimi'nin çoklu ürün ve hizmetlerini etken bir şekilde yönetmek zorundadır.

İlke 6: Çevresel değerler ve etkiler: Kurum, Yönetim Biriminin ekosistem hizmetlerini ve çevresel değerlerini sürdürmek, muhafaza etmek ve/veya onarmak, olumsuz çevresel etkilerden kaçınmak, onarmak veya azaltmak zorundadır.

İlke 7: Yönetim planı: Kurum, politika ve hedefleriyle tutarlı bir yönetim planına sahip olmak, planı yönetim faaliyetlerinin ölçeği, yoğunluğu ve riskleriyle orantılı olmak zorundadır. Adaptif yönetimi teşvik etmek için yönetim planı, izleme bilgilerine dayanarak uygulanmak ve güncel tutulmak zorundadır. İlgili planlama ve prosedür belgeleri, personele rehberlik edecek, etkilenen ve ilgili paydaşları bilgilendirecek ve yönetim kararlarını gerekçelendirecek yeterlilikte olmak zorundadır.

İlke 8: İzleme ve değerlendirme: Kurum, adaptif yönetimi uygulamak amacıyla, yönetim hedeflerine ulaşmak üzere ilerlemeleri, yönetim faaliyetlerinin etkileri ve Yönetim Birimi'nin durumunu, yönetim faaliyetlerinin ölçeği, yoğunluğu ve riskleriyle orantılı şekilde izlendiğini ve değerlendirildiğini kanıtlamak zorundadır.

İlke 9: Yüksek koruma değerleri: Kurum, ihtiyatlı yaklaşım uygulamak suretiyle Yönetim Birimi'ndeki Yüksek Koruma Değerlerini korumak ve geliştirmek zorundadır.

İlke 10: Yönetim faaliyetlerinin uygulanması: İdare tarafından yapılan veya yaptırılan faaliyetler, İdare'nin ekonomik, çevresel ve sosyal politika ve hedeflerine uyumlu olarak

ve bütün İlke ve Kriterlere uygun olarak seçilmek ve uygulanmak zorundadır.

Diğer akreditasyon kurumu PEFC ise, önceleri Avrupa merkezli bir sertifikasyon sistemi olarak tasarlanmıştır. Avrupa ülkelerinde, öncelikle Finlandiya, İsveç, Norveç, Almanya ve Avusturya'da kurulan ulusal sertifika sistemlerinin uluslararası üst kuruluşu şeklinde işlev görmüş ve Avrupa Orman Sertifikasyon Programı olarak adlandırılmıştır. Avrupa dışındaki sertifika kurumlarını da şemsiyesi altına almaya başlayınca kurumun adı, İngilizce kısaltmasını da muhafaza edecek şekilde Orman Sertifikasyonu Onay Programı olarak değiştirilmiştir. Kurum, 2005'ten sonra Kuzey Amerika'da faaliyet gösteren Sürdürülebilir Ormancılık Girişimi (Sustainable Forestry Initiative, SFI) Kanada Standartlar Kurumu (Canadian Standards Association, CSA) ve Amerika Ağaç Tarımı Sistemi (ATFS) ile Malezya Orman Sertifikasyon Sistemi (MTCC) vb. diğer ulusal sistemleri akredite edince, PEFC sertifikalı orman alanı hızla artmaya başlamıştır. PEFC'nin sürdürülebilirlik ölçütleri ise 6 adettir (PEFC, 2018):

Ölçüt 1: Orman kaynaklarının karbon değişimine olan katkılarının sürdürülmesi ve geliştirilmesi

Ölçüt 2: Orman ekosistemlerinin sağlık ve canlılığının sürdürülmesi ve geliştirilmesi

Ölçüt 3: Ormanların üretim işlevlerinin (odun ve odun dışı) sürdürülmesi ve geliştirilmesi

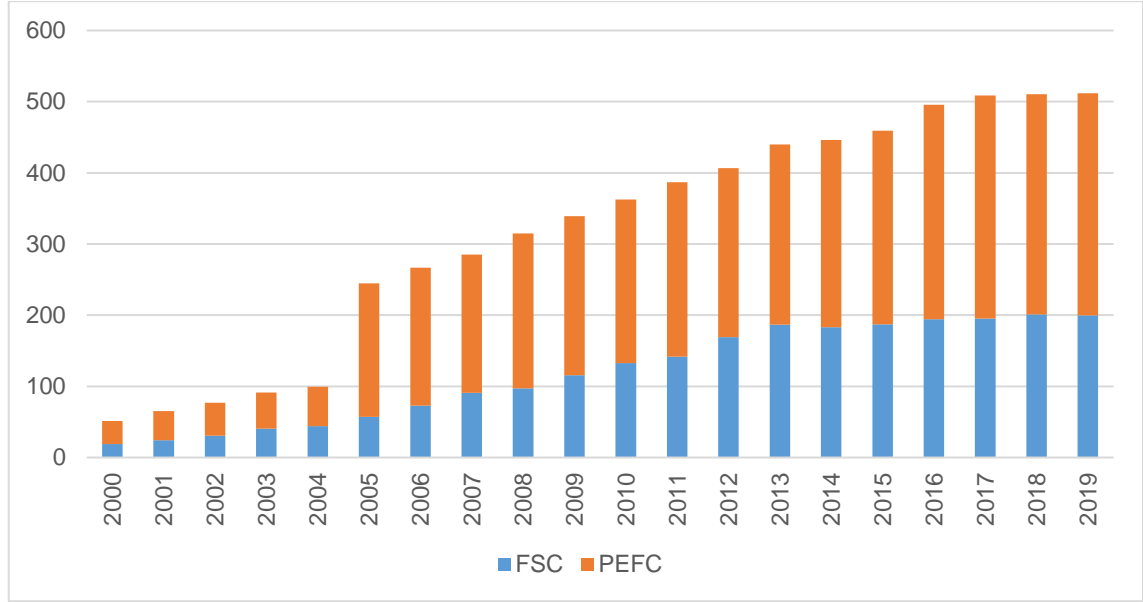
Ölçüt 4: Orman ekosistemlerindeki biyolojik çeşitliliğin korunması, sürdürülmesi ve geliştirilmesi

Ölçüt 5: Ormanların koruma (özellikle toprak ve su) işlevlerinin sürdürülmesi ve geliştirilmesi

Ölçüt 6: Ormanların sosyo-ekonomik işlevlerinin sürdürülmesi ve geliştirilmesidir.

Temmuz 2019 itibarıyla (FSC, 2019; PEFC, 2019) 84 ülkede yaklaşık 200 milyon hektar orman alanı FSC sertifikasına sahiptir. En yüksek miktarda sertifikalı orman alanına sahip ülke, yaklaşık 50,7 milyon ha ile Kanada olup, onu 46,9 milyon ha ile Rusya takip etmektedir. Türkiye'de ise 3,1 milyon ha orman alanı FSC sertifikasına sahip olup, Türkiye FSC sertifikalı orman alanı büyüklüğü açısından dünyada 9. sırada yer almaktadır. Mart 2019 itibarıyla 311,8 milyon ha orman alanı PEFC sertifikasına sahiptir. PEFC sertifikalı orman alanı en fazla olan ülke Kanada (132,3 milyon ha) iken, onu sırasıyla ABD (32,8 milyon ha) ve Rusya (22,5 milyon ha) izlemektedir. Ayrıca, 86,7 milyon ha orman alanı hem PEFC hem FSC sertifikasına sahip olduğundan küresel

ölçekte sertifikalı orman alanı 425 milyon ha civarındadır. Sertifikalı orman alanlarının akreditasyon kurumları bazında zamansal değişimi Şekil 1.1.'de verilmiştir. FSC ve PEFC yalnızca son yıllarda ortak açıklama yaparak, çifte sertifikalı olan alan tahmini belirttiklerinden şekilde birden fazla kurum tarafından sertifikalandırılmış orman alanlarının ayrımı yapılamamıştır.

Şekil 1.3. Sertifikalı orman alanının zamansal değişimi.

Uluslararası düzeyde incelendiğinde bilimsel ve politik otoriteler çevresel sorunların çözümüne üretimden daha çok tüketime kayan bir görüş benimsemeye başlamıştır. Dolayısı ile çevresel problemlerin çözümünde tüketicinin önemli bir rolü olduğu görülmüştür (Paavola, 2001; Çabuk ve diğ., 2008). Burada amaç tüketiciye yönelik kaliteli ve kabul görmüş kurumlarca kontrolü gerçekleşmiş ürün üretiminin gerçekleştirilmesidir.

Orman sertifikalandırma, doğa dostu tüketiciler ile ürünlerini pazara daha büyük avantajla sunmayı isteyen üreticiler arasında güçlü bir ilişki kurmak suretiyle ormanların daha iyi yönetilmesini teşvik etmek ve ormancılık etkinliklerinin “sürdürülebilir kalkınma” ilkelerine uygun olarak yürütülmesine yardımcı olmak amacıyla geliştirilmiş yeni bir araçtır (Geray, 1999).

Sertifikalandırma, orman sahipleri ve yöneticileri için piyasa erişimi, pazar payının artırılması veya korunması, işletmenin imajının artırılması, piyasa avantajı ve hatta fiyat primi elde etme aracı iken, çevresel hareket için, ormanların işletme şekillerini etkileme ve korumayı destekleme aracıdır (Durusoy, 2002).

1.2. LİTERATÜR ÖZETİ

Aguilar ve Vlosky (2007) 4 farklı sertifikalı odun kökenli ürün (sandalye, yemek odası, mutfak dolapları ve ev) için 1995 ve 2005 yıllarında tüketicilerin ödeme eğilimlerini araştırmıştır. Böylelikle ödeme eğilimindeki değişimi de belirlemeye çalışmışlardır. Probit modelin kurulduğu çalışmada, ürün satın alırken sertifikasına bakan ve sertifikasyonun (tropik bölgelerdeki ormansızlaşma gibi) çevresel olumsuzlukları giderdiğini düşünenlerin ödeme eğilimi olasılığının arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca, daha yüksek ödeme eğiliminin gelirle ilişkili olduğu belirlenen araştırmada, 3 ürün için tüketicilerin %10 daha fazla ödeme eğilimi olduğu belirlenmiştir.

Veisten (2007) İKEA kataloğunda yer alan çam odunundan mamul, eko-etiketi olmayan bir ahşap yemek masasının farklılaştırılmış üç temel özelliğinin tüketici tercihlerine etkisini İngiltere ve Norveç özelinde araştırmıştır. Alternatiflerin fiyatı %10 ve %25 daha fazla olup, eko-etikete sahip ve huş odunundan mamuldür. Çalışmada tüketicilerin ödeme eğilimi açık uçlu koşullu değerlendirme ve tercih temelli konjoint analizi ile belirlenmiştir. İngiliz tüketiciler, konjoint analizine göre eko-etiketlenmiş yemek masasına ilave ödeme istekliliğinin ortanca değeri %16 iken, Norveçli tüketicilerde bu değer %2 olmuştur. Koşullu değerlemeye göre medyan fiyat primi İngilizlerde %7,5 Norveçlilerde %6 olarak bulunmuştur.

Aguiar ve Cai (2010), etiketinde sertifikasyon kurumu, ürünün geldiği orman ve fiyat bilgilerini içeren komodin ürünü için tüketici tercihlerini araştırmışlardır. Amerika ve İngiltere'den tüketicilerin katılımcı olduğu çalışmada, diğer faktörler sabit tutulduğunda çevresel sertifikasyonun tüketici tercihlerini belirleyen temel bir faktör olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada, sertifikalı komodin %5 primle tüketiciye sunulduğunda, pazarda %34-50 bir paya sahip olacağı belirlenmiştir. Ancak temel fiyattan %50 daha fazlaya sunulduğunda sertifikalı komodin ürünü pazarın ancak %3'ünü elde edebileceği bulunmuştur.

Çevre dostu çocuk mobilyaları üzerine yapılan bir çalışmada (Wan, Zhang, & Ye, 2018) 2013 yılında iki Çin anakentinde (Şangay ve Shenzhen) 320 tüketiciyle yapılandırılmış bir anket kullanılarak, tüketicilerin ödeme istekliliği araştırılmıştır. Çalışmada katılımcılar çevre dostu çocuk mobilyası için bir fiyat primi ödemeye istekli olduğunu belirtmiştir. Sonuçlar, ankete katılanların yüzde 98'inin bu ürünler için prim ödemeye istekli olacağını göstermektedir. Katılımcıların yüzde 53'ü yüzde 10'dan büyük olmayan

bir ödeme eğilimi, yüzde 45'i ise yüzde 10'dan fazla olan bir ödeme eğilimi bildirmiştir.

Anderson ve Hansen (2004) tüketicilerin katılımcı olduğu deneysel bir çalışmada sertifikalı ürünlere karşı tutumlar araştırmışlardır. Bir mağazada, boyutları ve teknik özellikleri aynı olan iki kontrplak yan yana sunulmuştur. Ürünlerden birisi FSC logosu ve FSC'nin açıklamasına sahip olup, fiyatı da diğer üründen farklıdır. Araştırma sonucunda, eğer sertifikalı ürünle sertifikasız ürün aynı fiyattan satılırsa alıcıların çoğunluğunun sertifikalı kontrplağı tercih ettiği bulunmuştur. Sertifikalı kontrplak primli fiyatta satıldığında tüketicilerin, %36,9'u sertifikalı ürünü tercih etmektedir.

Tüketicilerin çevre sertifikalı odun ürünleri için ödeme istekliliğini araştıran bir çalışmada (Shukri, Sam Shor, Rahim, & Masfitriniza, 2013), 2003 ve 2012'de Malezya'daki tüketiciler arasında yapılan iki çalışmanın bulgularını karşılaştırılmaktadır. Odun ürünleri sertifikasyonunun ülkedeki 10 yıllık gelişim sürecinde tüketicilerin algısındaki değişim belirlenmeye çalışılmıştır. Her iki ankette de katılımcılara sertifikasız odun ürünleri fiyatları temel alınmıştır. Sertifikalı ürünlere daha fazla ödeme isteğinde olanların oranı 2003'te % 38 iken, 2012'de %70,5'e yükselmiştir.

Japon tüketicilerin sertifikalı orman ürünleri için tercihlerini incelemek amacıyla yapılan bir çalışmada (Shoji, Nakao, Ueda, Kakizawa, & Hirai, 2014) seçim deneyi kullanarak sertifikalı ürünlerin fiyat primleri tahmin edilmiştir. Ayrık seçim deneyinde, beş farklı ahşap malzemelerle iç mekân duvar yenileme senaryosu kullanılmıştır. 2008'de Japonya'nın kuzeyindeki Sapporo'da yaşayan 150 katılımcı ile gerçekleştirilen çalışmada tüketicilerin FSC sertifikalı iç mekân malzemeleri için ödemeye razı oldukları ortalama fiyat priminin % 40,5 olduğu belirlenmiştir.

Macias ve Knowles (2011) mimarların parke döşeme seçerken çevresel sertifika, odunun orijini ve fiyat olmak üzere üç faktör için atfettikleri önem derecesini incelemiştir. Mimarlara, üç faktörün farklı seviyelerde bulunduğu dokuz döşeme senaryosu sunulmuş, ve senaryoları en az tercih edilenden en çok tercih edilene doğru sıralamaları istenmiştir. Oregon ve Washington'dan 402 katılımcıyla yapılan çalışmada, mimarların parke döşemeyi belirlerken fiyat ve odun kaynağını en önemli faktör olarak gördüklerini belirledi. İlginç bir şekilde, çevresel sertifika en az önemli faktör olarak belirlenmiştir. Katılımcılardan biyosentrik grubun odun kaynağını, fiyat ve çevre sertifikasyonuna tercih ettiği, antroposentrik grubun da fiyatı tercih ettiği belirlenmiştir.

Spinazze ve Kant (1999) çevresel pazarlamaya ilişkin tüketici algıları ve sertifikalı orman (odun) ürünleri satın alma ve bu ürünler için prim ödeme istekliliğini araştırmışlardır. Çalışmada Ontario'daki tüketicilerin, neredeyse tüm sertifikalı ürünler için %10 prim ödemeye istekli oldukları bulunmuştur. Ödemeye razı olunan prim, sertifikalı ürünlerin fiyatına göre değişmektedir; düşük fiyatlı mobilya ürünleri, yüksek fiyatlı mobilya ürünlerinden daha yüksek bir prime sahiptir. Tüketiciler satın alma kararlarında yaklaşık %90'ı sertifikalı mobilya ve kereste ürünlerini sertifikasızlara tercih ediyor ve tüketicilerin %73'ü geri dönüştürülmüş kâğıt ürünlerini sertifikalı kâğıt ürünlerine tercih ediyor. Ankete katılanların sadece %39'u sertifikalı ürünler için %10 prim ödemeye istekli olduğu, ancak neredeyse tüm katılımcıların fiyat ve kalite gibi diğer tüm hususlar eşit olduğunda sertifikalı orman ürünleri almaya istekli olduğu belirlenmiştir.

Jensen vd. (2003) tüketicilerin tüketicilerinin sertifikalı bir meşe raf paneli için fiyat primi ödeme istekliliğini ve demografik özellikleri fiyat primini nasıl etkilediğini araştırmıştır. Pennsylvania'dan 811 kişinin katılımcı olduğu çalışmada, bunların %42,2'sinin sertifikasyonu desteklediğini ve sertifikalı ürünler için daha yüksek fiyat ödemeye razı olduğu, % 45,5'inin sertifikasyonu desteklerken sertifikalı ürünlere daha yüksek fiyat ödemeye istekli olmadığı ve % 11,3'ünün fiyat ne olursa olsun sertifikasyonu desteklemediği bulunmuştur. Belgelendirmeyi destekleyen ve prim ödemeye istekli olanlar arasında, tüketicilerin sertifikalı panele sertifikasızla kıyasla 10,18 \$ daha fazla ödeme eğilimine sahiptir.

Sakagami ve Sakaguci (2018) tarafında yapılan çalışmada, bir seçim deneyi kullanarak, tüketicilerin ormansızlaşma ve ormanların bozulmasına ilişkin kaygıları gidermeye çalışan sertifikalı odun ürünleri için tercihleri ve ödeme istekliliği araştırılmıştır. Çalışmada iki hipotetik ahşap ürünü olarak, sürdürülebilir orman yönetimi uygulamalarına göre üretilmiş hammaddeye sahip sertifikalı bir odun ürünü ve sıradan bir odun ürünü kullanılmıştır. Her iki ürün aynı kalitede olup, sertifikasız odun ürününün fiyatı 400 Yen'dir.

Ödeme eğilimi bulguları, tüketicilerin sertifikalı odun ürününün fiyatı, sertifikasız odun ürününün fiyatını 261 Yen'den fazla aşmadığı sürece satın almaya istekli olacağını (ve böylece biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunacaklarını) göstermiştir.

Malezya'da yapılan bir çalışmada (Mohamed & Ghani, 2010) Malezya tüketicilerinin sertifikalı odun ürünleri için fiyat primi ödeme eğilimleri ve ödeme isteklerini etkileyen

faktörler incelenmiştir. Çalışmada, alışveriş merkeziden sistematik olarak seçilen 994 katılımcıdan elde edilen veriler kullanılmıştır. Katılımcıların ödeme istekliliğini etkileyen faktörleri belirlemek için binom logit analizi uygulanmıştır. Ankete katılanların yaklaşık% 74'ü sertifikalı odundan yapılmış ürünleri tercih edeceğini belirtirken, yalnızca % 57'si ürünler için bir fiyat primi ödemek istediklerini belirtmiştir. Katılımcıların ödeme istekliliği, orman sertifikasyonu bilgi düzeyinden ve sertifikasyonun algılanan öneminden etkilenmiştir.

British Columbia'da yürütülen bir çalışmada (Forsyth, Haley, & Kozak, 1999) yapı market müşterilerinin sertifikalı ürünler için daha fazla ödeme yapmaya istekli olup olmadıkları araştırılmıştır. Bu amaçla katılımcılardan dört senaryonun her birinde sertifikalı odun ürünü veya sertifikasız bir ürün seçeceklerinden hangisi seçecekleri sorulmuştur: 1. Sertifikalı ürün sertifikasız ürünle aynı fiyattadır. 2. Sertifikalı ürün, sertifikasız üründen yüzde 5 daha yüksek fiyatlandırıldı. 3. Sertifikalı ürün, sertifikasız üründen yüzde 10 daha yüksek fiyatlandırıldı. 4. Sertifikalı ürün, sertifikasız ürüne göre yüzde 10'dan fazla fiyatlandırıldı. Sertifikalı odun ürünü, sertifikasız rakibi ile aynı seviyede fiyatlandırılmışsa, görüşülen kişilerin yüzde 94,3'ü sertifikalı ürünü seçeceğini belirtmiştir. Görüşülen kişilerin üçte ikisinden fazlası (yüzde 67,3) sertifikalı odun ürünü için yüzde 5 daha fazla para ödemeye razı olacağını ve yüzde %28,3'ü yüzde 10 daha fazla ödeme yapacaklarını belirtti. Yaklaşık yüzde 13'ü ise yüzde 10'dan fazlasını ödeme eğilimi olduğunu belirtmiştir.

Kore'de yapılan bir çalışma (Cha, Jung-Nam, & Yeo-Chang, 2009), tüketicilerin orman sertifikasyonuna ilişkin farkındalıkları ve algıları ile seçilen dört sertifikalı odun ürünü (fotokopi kâğıdı, ahşap çerçeve, masa ve parke) için ürünleri için özellikle ödeme istekliliği incelemiştir. Toplam 136 katılımcıdan yalnızca yüzde 24,3'ü orman sertifikasyonu hakkında bilgi sahibi olsa da, ankete katılımcıların %82,4'ü orman sertifikasyonu gerekli ve önemli görmüştür. Katılımcıların çoğunluğu, 136 katılımcıdan 84'ü (% 61,8) %10'a kadar ödeme isteğine sahiptir. Tüketicilerin sertifikalı odun ürünleri için ortalama ödeme eğiliminde oldukları fiyat primini %5,6 olarak tahmin edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, fotokopi kâğıdı (%9,8) ve ahşap çerçeve (% 11,6) gibi düşük fiyatlı ürünler, masa (% 6,8) ve parke (% 7,6) gibi yüksek fiyatlı ürünlere göre daha yüksek fiyat primlerine sahiptir.

Ozanne ve Vlosky (2003), 1995 ve 2000 yıllarında sertifikalı orman ürünleri için ödeme istekliliğinin mukayeseli incelemesini yapmışlardır. Katılımcılara bu ürünler (bir

saplama, montaja hazır sandalye, yemek odası takımı, mutfak tadilat işi ve yeni bir ev) için, sertifikasız ürün fiyatı üzerinden ödemek istedikleri uygun bir yüzde primini seçmeleri istenmiştir. Prim ödememe seçeneği de sunulmuştur. Genel olarak, sertifikalı odun ürünleri için ortalama prim ödeme isteği 1995'ten 2000'e azalış göstermiştir. Ancak, beş ürünün üçünde (yemek odası, mutfak tadilat işi ve yeni bir ev), ortalama yanıt değişmedi. Ödeme isteğinin azaldığı görülen ürünler fiyat aralığının (saplama ve montaja hazır sandalye) düşük ucundaki ürünlerdir. Sertifikalı orman ürünleri için herhangi bir ek fiyat primi ödemeyeceklerini belirtenlerin oranında, genel olarak, 1995 ve 2005 yıllarında herhangi bir değişiklik olmamıştır.

Avrupa'da beş farklı ülkeden toplam 3634 katılımcıyla yürütülen bir çalışmada (Pajari Peck & Rametsteiner 1999) Avrupa pazarında insanların yaklaşık % 43'ünün bir ürün özelliği olarak "sürdürülebilir yönetilen ormandan gelen odundan üretilme" için daha fazla para ödemeye razı olmadıklarını belirtmiştir. Ankete katılanların % 13'ünden fazlası, bu ürün özelliği için % 10'luk bir fiyat priminden daha fazla ödeme yapmak istediklerini belirtti. Daha fazla ödemek isteyenlerin oranı ülkelere göre % 42 (İngiltere) ile % 66 (Almanya) arasında değişmektedir. Katılımcıların ödemeye razı oldukları ortalama fiyat primi yaklaşık % 1,4 (Fransa) ve % 4,9 (Avusturya) arasında değişmektedir. Başlangıç fiyatından daha yüksek bir fiyat ödemeye razı olanların ortalama fiyat primi ise yaklaşık % 5,7 (Fransa) ile % 9,6 (Avusturya) arasındadır. Ana AB pazarlarında 30-59 yaş grubundaki katılımcılar genellikle bir SOY etiketi için daha fazla para ödemek isterken ve 60 yaşından büyükler genellikle fiyat primine razı olmamıştır. Aynı şekilde, daha yüksek sosyal sınıflardan kişiler, bir SOY etiketi için daha düşük sosyal sınıflardan gelenlere göre daha fazla para ödemeye isteklidirler. Erkeklerin ve kadınların cevapları arasında bir fark yoktur.

Koç (2016), çalışmasında Türkiye'de orman ürünleri tüketicilerinin sürdürülebilir orman yönetimi algıları, sertifikasyon farkındalıkları, sertifikalı ürünleri tercih edecek bir tüketici kitlesinin varlığını araştırmıştır.

Sertifikalı odun ürünlerini bünyesinde bulunduran iki mağazada toplamda 384 tüketici üzerinde yapılan çalışmaya göre, tüketicilerin sertifikalı orman ürünleri farkındalığı %20 olarak tespit edilmiştir. Tüketicilerin ormanların gelişimi ve yönetimi konusunda kaygılı oldukları tespit edilmiştir. 45 yaş altı yüksek eğitim seviyeli kadın tüketicilerin sertifikalı ürüne daha fazla ödeme eğilimi gösterdikleri, fazla ödeme istekliliğinin gelir düzeyine duyarlı olduğu tespit edilmiştir.

Komut (2016), Türkiye’de devlet orman işletmeleri ve orman ürünleri endüstrisi işletmeleri yönetici ve çalışanlarının orman ve orman ürünleri sertifikasyon farkındalığının çeşitli değişkenlerle ilişkisini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, devlet orman işletmelerindeki katılımcıların orman ve orman ürünleri sertifikasyonuna ilişkin görüşlerinde; katılımcıların sertifikasyon sürecinde görev alması ve sertifika belgelerini tanıma durumu ile işletmenin coğrafi bölgesi, sertifika sahipliği ve kullandığı satış yöntemi değişkenleri bakımından anlamlı farklılıklar olduğu; katılımcının eğitim durumu, görevi ve çalışma süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunmadığı anlaşılmıştır.

Türkoğlu (2011), sertifikalı orman kaynaklarının ve sertifikalı orman ürünleri ticaretinin Türkiye’deki mevcut durumu, orman endüstri işletmelerince sertifikalı hammadde temini, işleyişi ve prosedürleri ile Türkiye’deki uzman grubunun sürdürülebilir orman yönetimi ve sertifikalandırma faaliyetleri hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Yaptığı çalışmanın sonucunda ise işletmelerde en çok talep edilen sertifikanın FSC olduğunu ve Türkiye’de, özellikle kâğıt sanayi, sertifika sisteminin en çok kullanıldığı sektör olduğunu belirtmiştir. Yapılan anket çalışmaları sonucunda bu alanda uzman olan kişilerin, OGM’nin sertifikalı odun üretmesi gerektiğine dair fikir birliğinde olduğu tespit edilmiştir.

Koçak (2016), Türkiye’deki orman sertifikasyonunun Türkiye ormancılığına katkıları hakkında 30 farklı orman yöneticisinin görüşlerini incelemiştir. Katılımcılar, orman yönetim sertifikasyonunun; iş güvenliği ve işçi sağlığı, idarede şeffaflık ve toplumu bilgilendirme, çevresel etki değerlendirilmesi uygulamaları ve çevre hassasiyeti ve uygulamaların izlenmesinde olumlu etkileri olduğunu düşünürken, sertifikasyonun üretim, talep ve satışlar ile ürün fiyatlarına olumlu bir katkısı olmadığını, düşünmektedirler.

Şener (2009), yılında yaptığı çalışmada Göksun ve Andırın Devlet Orman İşletmelerini mevcut SOY kriter ve göstergelerine göre akreditasyon almış hipotetik bir kurum gözü ile incelemiş ve puanlama sistemine göre işletmeler değerlendirildikten sonra ormanların iyi yönetildiğini belgelendirmek amacıyla düzenlenen logo kullanılarak sertifika belgesi örnekleri hazırlamıştır. Çalışmanın sonucunda ise sürdürülebilirlik eğilimine göre Andırın DOİ toplamda 34 puan %61’lik oranla, Göksun DOİ ise 29 puan alarak %52’lik oranla iyi yönetim sergilediklerini tespit edilmiştir.

Genç (2014), FSC sistemine göre sertifikalandırılmış Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğüne bağlı 5 orman işletme müdürlüğündeki sertifikalandırma sürecinde karşılaşılan sorunları ortaya koymaya ve bu sorunlara çözüm önerileri getirmeye çalışmıştır. Çalışmada işletmelerde görev yapan mühendis, memur ve işçilerle toplam 187 anket yapılmıştır. Mühendis katılımcıların %92'si, memur katılımcıların %87,72'si ve işçi olarak çalışanların %92,50'si gibi oldukça yüksek oranlarda sertifikasyonun orman idaresine katkısı olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcı mühendis, memur ve işçiler, ormancılık faaliyetleri içerisinde sertifikalandırmanın en fazla etkisinin üretim faaliyetlerine olduğunu düşünmektedirler.

Howe (1999), Lake States tüketicilerine yaptığı ankette, insanların sertifikalı odun ürünü için daha fazla ödemeye istekli olduğunu ve ödemek istediklerini belirttikleri en yaygın primin yüzde 10 ile 20 arasında olduğunu tespit etmiştir. Bu primi ödeme ihtimali en yüksek bireylerin demografik kategorilere göre; 18-29 yaş arası, üniversite eğitimi almış, çocukları olmayan bireylerden oluştuğu bulunmuştur.

1.3. ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI

Bu çalışma ile Türkiye ormancılığında sertifikalandırma sürecinin temel taşı rolünü üstlenen devlet orman işletmelerinde çalışan orman mühendisi teknik personelin (şube müdür, müdür, müdür yardımcısı, mühendis, şef vb.) orman yönetim sertifikasyonuna ilişkin farkındalıklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca orman mühendislerinin sertifikalı nihai orman ürünlerine ilişkin satın alma davranışlarına dayanan bir tutum analizinin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu tez çalışmasının iki temel boyutu, orman yönetim sertifikasyonuna ilişkin algı ve tutumların incelenmesinden oluşmaktadır. Bir yandan orman yönetim sertifikasyonunun orman sahibi açısından olası fayda ve maliyetlerine dair algıları belirlenmiştir.

Öte yandan ise, orman ürünleri tüketicilerinin sertifikalı nihai orman ürünlerine ilişkin daha fazla ödeme isteklilikleri, sertifikasyona ilişkin tutumun göstergesi olarak araştırılmıştır. Böylelikle sertifikasyona ilişkin algıların, sertifikalı ürün satın alma tutumuyla arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Literatür özetinde detayları verilen tüketicilerin sertifikalı ürünlere ilişkin algı ve tutumlarının incelendiği önceki çalışmalarda, sertifikasyon hakkında bilgi sahibi olmanın sertifikalı ürün satın alma davranışının önemli belirleyicilerinden olduğu konusunda

genel bir fikir birliği vardır. Ülkemizdeki tüketiciler üzerinde yapılan çalışmalarda da, orman yönetim ve ürün sertifikasyonunun hakkındaki farkındalık düzeyinin düşük olduğu belirlenmiştir.

Ülkemizde, orman yönetim sertifikasyonunun ilk uygulandığı yönetim birimi olan Bolu Orman Bölge Müdürlüğündeki, Aladağ Orman İşletme Şefliği olmuştur. Bu nedenle, bu bölge müdürlüğünde görev yapan orman mühendisi teknik personelinin orman yönetim sertifikasyonu hakkında farkındalık düzeyinin yüksek olacağı varsayımıyla hareket edilerek, bu bölge müdürlüğü çalışma alanı olarak seçilmiştir. Ayrıca orman yönetim sertifikasyonunun orman sahibi açısından olası fayda ve maliyetleri hakkında fikir sahibi olacağı varsayıldığından araştırma kapsamı sadece orman mühendisi teknik personel ile sınırlandırılmıştır.

Araştırma alanında çalışan orman mühendisi teknik personelin; ormancılık teşkilatında çalışma süresi, kurumdaki görevi, yaşı, cinsiyeti, medeni hali, çocuk sahibi olma durumu, hane halkı geliri, sertifikalı işletmede görev yapma durumu, çalışılan işletmenin sertifika sahibi olma durumu, kendilerini ne kadar çevreci buldukları, müşterilerden sertifikalı ürün talebi gelmesi, sertifika kurumlarını tanıma, sertifika vermek için farklı kurumlara duyulan güven düzeyi, sertifikalı ürün satın alma vb. özellikleri ile orman ürünleri sertifikasyonuna ilişkin görüşleri ve sertifikalı ürünlere daha fazla ödeme istekliliği arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmada orman mühendisi teknik personelin orman yönetim sertifikasyonuna ilişkin görüşleri ile sertifikalı nihai ürün satın alma davranışlarını ölçme aracı olarak anket yöntemi tercih edilmiştir. Sertifikasyon uygulama çalışmasının ilk yapıldığı işletme müdürlüğünü kapsayan bölge müdürlüğü olması ve sertifikasyon farkındalığının daha fazla olabileceği düşünüldüğünden araştırmanın çalışma alanı olarak Bolu Orman Bölge Müdürlüğü tercih edilmiştir.

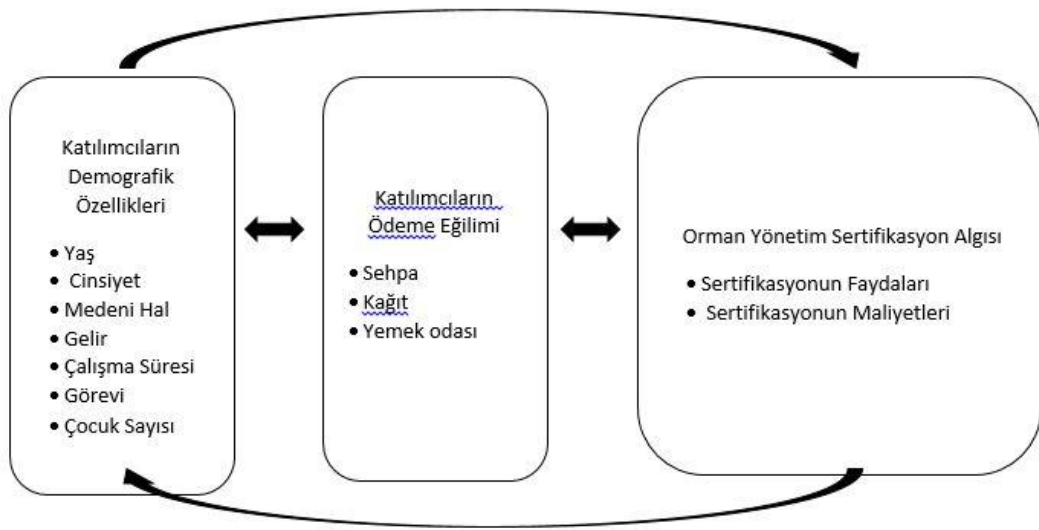
Bolu Orman Bölge Müdürlüğünde; 1 Bölge Müdürü, 3 Bölge Müdür Yardımcısı, 12 Şube Müdürü, 12 İşletme Müdürü, 12 İşletme Müdür Yardımcısı 76 Orman İşletme Şefliği ile 12 Diğer Şeflikler ve 5 adet Orman Kadastro Komisyon Başkanlığı yer almaktadır. Bolu Orman bölge Müdürlüğüne bağlı bazı birimlerin kadroların boş olmasından dolayı anket fiilen görev yapan 125 orman mühendisine elden ve e-posta aracılığıyla ulaştırılmıştır.

Anket formunun katılımcılara ulaştırılmasının ardından, formun doldurulmasına ilişkin bilgilendirme yapılmıştır. Akabinde, katılımcıların doldurduğu anket formları elden, posta veya eposta yollarından uygun gördükleriyle geri dönüş gerçekleştirilmeleri talep edilmiştir. Anket formu, orman işletme çalışanları tarafından anonim olarak doldurulmuştur. Neticede anket gönderilen katılımcılardan 67'si anketi cevaplamış olup, bu anketlerden elde edilen veriler analizlere dâhil edilmiştir. Anket cevaplanma oranı %54 olup, bunu nedeni Bolu Orman Bölge Müdürlüğünün üretim, planlama, denetim vb. gibi iş yoğunluğu açısından önde gelen bölge müdürlüklerinden olması olabilir.

Bu çalışmadaki 44 soruluk anket formunda, işletmelerde çalışanların sosyo-ekonomik özellikleri; yaş, cinsiyet, çalışma süresi, medeni hal, çocuk sayısı, geliri gibi kişisel 7 soru, sertifikalı işletme görev yapıp yapmadığı, kendini çevreci bulup bulmadığı, sertifika kuruluşlarından hangisi ya da hangilerini bildiği, çalıştığı işletmenin sertifika durumu, müşteri tarafından sertifikalı odun talebi olup olmadığı, orman işletmelerine sertifika verme konusunda hangi kurumlara güvendiği ve FSC ya da PEFC sertifika logosu taşıyan ürünler satın alıp almadığı ile ilgili sorular yöneltmiştir. Sertifikalı kâğıt, sehpa ve yemek odası gibi ürünlere olan ödeme eğilimlerini ön plana çıkaracak sorular yöneltildi. Son olarak ormancılıkta sertifikasyon, orman kaynaklarının sertifikasyonu ve odun

ürünleri sertifikasyonuna yönelik görüşlerine ilişkin belirlenen 26 adet soruya yer verilmiştir.

Bu çalışmayla; katılımcıların ödeme eğilimlerinin ne olduğuna dair satın alma senaryoları oluşturulmuştur. Bu senaryolar ile seçim deneyi yapılarak ürünlere olan tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Ödeme istekliliklerinin derecesi ile sertifikasyonun olumlu (faydaları) ve olumsuz (maliyet) yanları arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Bu ödeme istekliliklerinin; demografik özelliklere ve sertifikasyona ilişkin farkındalık düzeylerine bağlı olarak değişiklik gösterip göstermediği istatistiki yöntemlerle sorgulanmıştır.

Şekil 2.1. Araştırmanın kuramsal çerçevesi.

Sertifikasyon algısı ve tutumunu belirlemek amacıyla geliştirilen ankette, sertifikasyonun faydaları ve maliyetleri konusunda gerçekleştirilmiş çalışmalardan faydalanılmıştır. Orman mühendislerinin sertifikasyon algısını ölçmek amacıyla, bazı yargılara katılım derecelerini belirtmeleri istenmiştir. Bu yargıların bir kısmı, sertifikasyonun orman sahibi için olumlu özelliklerini yansıtırken, bir kısmı da olumsuz yönlerini temsil etmektedir. Bu yargılara katılım düzeylerinin yani sertifikasyon algısının, cinsiyet, yaş, çocuk sahibi olma, görev türü, görev süresi, FSC/PEFC logolu ürün satın alma, odun ürünler alıcılarından sertifikalı ürün talebi olup olmaması vb. demografik özellikler bakımından farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır (Şekil 2.1).

Sertifikasyon tutumunun bir göstergesi olarak, birebir aynı olan iki ürünün sertifikalı ve sertifikasız olanlarının kıyaslanması suretiyle, orman mühendislerinin sertifikalı ürüne daha fazla ödeme eğiliminin olup olmadığı sorgulanmıştır. Sertifikalı ürüne daha fazla ödeme eğiliminin derecesi de belirlenmeye çalışılmıştır. Bu maksatla farklı fiyat düzeylerindeki üç nihai orman ürünü olarak fotokopi kâğıdı, ahşap sehpa ve yemek odası takımı seçilmiştir. Bu ürünlerin sertifikasız olanların fiyatları sırasıyla 20 ₺, 500 ₺ ve 5000₺ olarak belirlenmiştir. Bu fiyatlardan başlayarak, %1-10 arasında, %11-25 arasında, %26-50 arasında ve %50'den çok, sertifikasız ürünlerle aynı fiyatı ve sertifikasız ürünlerin fiyatından daha az olmak üzere 6 farklı düzeyde ödeme isteklilikleri sorgulanmıştır. Katılımcı olan orman mühendislerine bu düzeyleri temsil eden fiyat aralıklarında ödeme yapmaya razı olup olmadıkları sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre sertifikalı ürünlere sertifikasız ürünlerden daha az, aynı ya da daha fazla ödeme yapıp yapmayacakları araştırılmıştır.

Katılımcılara yapılan anketler sonucunda elde edilen verilerin istatistiksel analizinin yapılması ve değerlendirilmesi sürecinde SPSS 25.0 paket programı kullanılmıştır. Çalışmayla alakalı betimsel analizlerin gerçekleştirilmesinin ardından, sosyo-demografik özelliklerden devlet orman işletmesinde çalışma süresi, kurumdaki görev, yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk varlığı, aylık ortalama gelir, sertifikalı işletmede görev yapılması, bireylerin kendilerini ne kadar çevreci bulmalarına ilişkin sorulara alınan cevapların dağılımları belirlenmiştir.

Sosyo-demografik özelliklere göre sertifikasyon algısı ve ödeme eğiliminin farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla örneklem küçüklüğü ve verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle parametrik olmayan fark testleri Mann-Whitney U Testi, Kruskal Wallis uygulanmıştır. Bu çalışmada, iki bağımsız örneklemlili karşılaştırmalar için Mann-Whitney U testi, üç veya daha fazla bağımsız örneklemlili karşılaştırmalar için Kruskal-Wallis kullanılmıştır. Mann-Whitney U Testi, Kruskal Wallis analizinde p değerleri dikkate alınarak 0,05'ten küçük değerler yorumlanmıştır. Sosyo-demografik özelliklerden devlet orman işletmesinde çalışma süresi, kurumdaki görev, yaş, cinsiyet, medeni durum, aylık ortalama gelir sorularına verilen cevaplar gruplandırılmıştır. Devlet orman işletmelerinde çalışan işletme yöneticisi ve teknik çalışanların; demografik özelliklere göre sertifikasyon algısı ve sertifikalı orman ürünlerini satın almadaki istekliliğinin ortaya çıkarılmıştır.

Bu çalışmada orman yönetim sertifikası ile ilgili yargılar değerlendirilmiştir. Orman yönetimi sertifikası algısına dair açıklayıcı temel faktörleri oluşturmak için faktör analizinden yararlanılmış ve faktörlerin güvenilirliğini ortaya koymak için güvenilirlik analizi yapılmıştır. Yapılan faktör analizinde 0,5 altındaki yargı değerleri ve aynı anda birden fazla kümede anlamlı bulunan yargılar analizden çıkarılmıştır. Toplamda bu kriterlere göre 9 adet yargı çıkarılmış, sonuçta toplam varyans değeri % 69,752, KMO uygunluk değeri 0,726, Bartlett küresellik değeri 658,390 olup ve $p=0,00$ ile analizin açıklana bilirliği açısından oldukça yeterli kabul edilebileceğini göstermektedir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. TANIMLAYICI İSTATİSTİK BULGULARI

Tez çalışmasında örneklem yapısı 67 kişiden oluşmaktadır. Bu yapının sosyo-demografik özelliklerine bakıldığında başlıca % 49,3'ünün 6-10 yıl arasında devlet orman işletmesinde çalışanlardan, % 87,9'unun şef olarak görev yapanlardan, % 45,5'inin 35 ve daha az yaştaki bireylerden, % 80,6'sının erkeklerden, % 82,1'inin evlilerden, % 71,6'sının çocuk sahibi olmayanlardan, % 61,37'si 4000-7000 TL arasında gelire sahip olanlardan, % 54,5'inin sertifikalı işletmelerde görev almayan bireylerden ve % 37,3'ünün 8 derece kendini çevreci bulanlardan oluştuğu Çizelge 3.1'de görülmektedir.

Çizelge 3.1. Katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri.

Katılımcıların Özellikleri		N	%
Devlet Orman İşletmesinde Çalışma Süresi	5 yıl ve daha az	12	17,9
	6-10 yıl arası	33	49,3
	11-15 yıl arası	16	23,9
	16 yıl ve daha fazlası	6	9,0
Kurumdaki Görev	Şef	58	87,9
	Diğer	8	12,1
Yaş	35 ve daha az	30	45,5
	36-40 yaş arası	23	34,8
	41 ve daha fazla	13	19,7
Cinsiyet	Kadın	13	19,4
	Erkek	54	80,6
Medeni Durum	Bekâr	10	14,9
	Evli	55	82,1
Çocuk Varlığı	Evet	19	28,4
	Hayır	48	71,6
Gelir Seviyesi (TL)	4000-7000	37	61,37
	7001-12000	23	38,3
Sertifikalı İşletmelerde Görev Alma	Evet	25	45,5
	Hayır	30	54,5
Kendimi Çevreci Bulma Düzeyi	6	2	3,0
	7	13	19,4
	8	25	37,3
	9	11	16,4
	10	16	23,9

Katılımcılardan 1-10 arasında bir puan ile kendilerini ne kadar çevreci bulduklarına dair öz değerlendirme yapmaları istenmiştir. Neticede katılımcıların çevrecilik düzeylerinin asgari puanı 6 olmuştur. Bu sonuçlara göre katılımcıların tamamı kendini çevreci bulduğu söylenebilir. Katılımcıların %23,9'u, en yüksek çevrecilik düzeyinde görmektedir. Katılımcıların %55,2'si sertifikası olmayan işletmelerde çalışmakta iken, odun

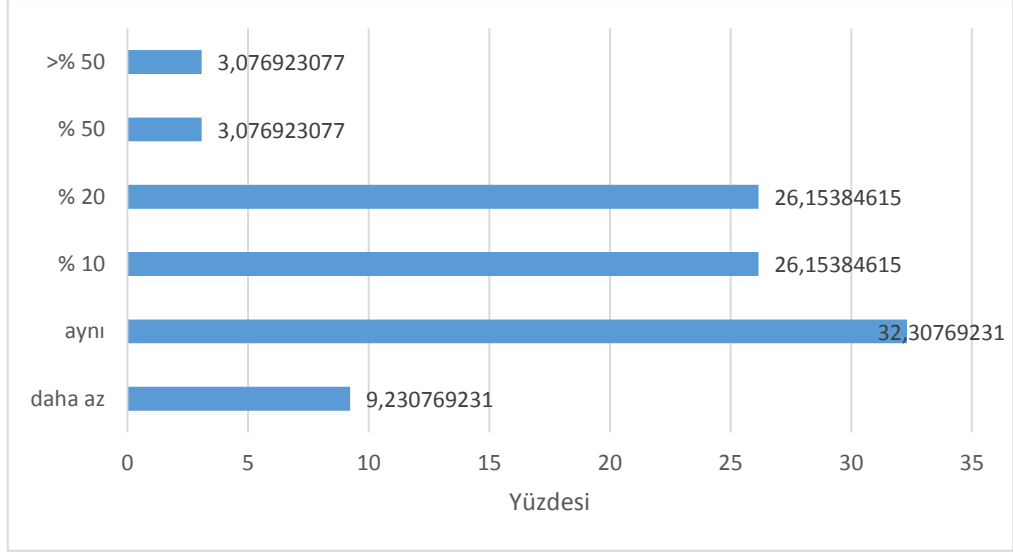
hammaddesi satın alan müşterilerden sertifikalı odun talebiyle karşılaşanların oranı %50,7 olmuştur.

Katılımcıların orman kaynakları yönetim sertifikası verme konusunda, farklı kurumlara ne kadar güvendikleri sorgulanmıştır. Sonuçlara göre katılımcılar en çok özel bir bağımsız sertifika şirketine (FSC, PEFC gibi) güvenmektedir. Katılımcıların diğer kurumlara ilişkin güven düzeyleri sıralaması en çoktan en aza şu şekildedir; Türk Standartları Enstitüsü, bir devlet üniversitesi, Orman Mühendisleri Odası ve sivil toplum kuruluşları.

Katılımcıların dünyada yaygın iki temel sertifika kurumu olan FSC ve PEFC sertifika kuruluşlarından hangisi ya da hangilerini bildiği sorgulanmıştır. Buna göre katılımcıların %88,1'i FSC sertifika kuruluşunu tanırken, %6'sı hem FSC hem PEFC kuruluşunu bilmektedir. Bu sorgulamada ayrıca sertifika kurumlarının logosunu taşıyan hangi ürünleri satın aldıkları da araştırılmıştır. Buna göre katılımcıların piyasadan satın aldığı ürünler arasında; meyve suyu ambalajı, fotokopi kâğıdı, ahşap oyuncak, peçete, parke, tuvalet kâğıdı, elbise askısı, dolap, diş macunu, masa, mobilya ve oyma ahşap vb. ürünler yer almaktadır.

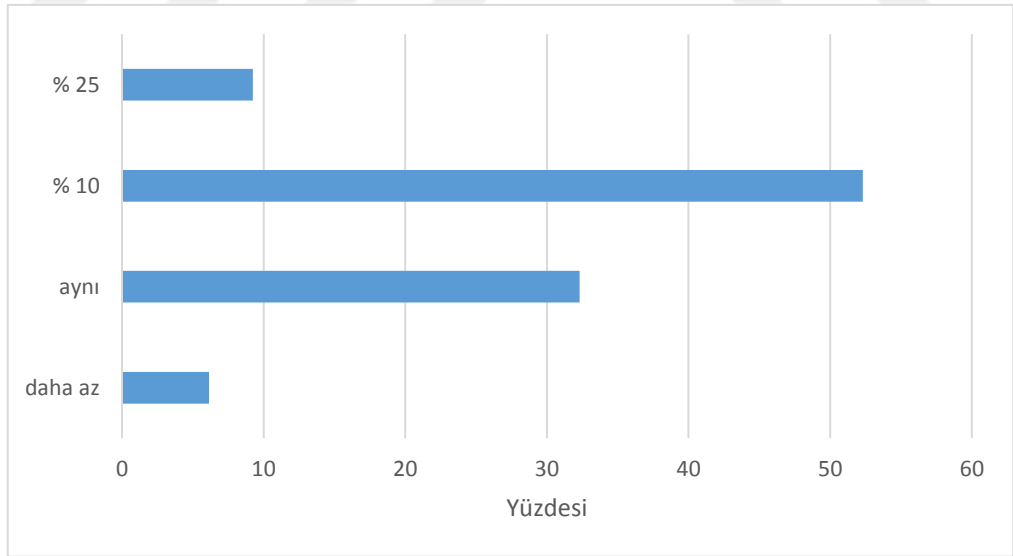
3.2. ÖDEME EĞİLİMİ BULGULARI

Sertifikasyon tutumunun belirlenmesi için, birebir aynı olan iki ürünün sertifikalı ve sertifikasız olanlarının kıyaslanması suretiyle, orman mühendislerinin sertifikalı orman ürünlerine daha fazla ödeme eğiliminin olup olmadığı sorgulanmıştır. Sertifikasız fotokopi kâğıdının fiyatının 20 ₺ olduğu belirtilip, sertifikalı ürünlere sertifikasızlara kıyasla daha fazla ödeme isteklilikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre katılımcıların %58,5'inin sertifikalı kâğıda sertifikasız kâğıttan daha fazla ödemeye istekli oldukları belirlenmiştir (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Sertifikalı fotokopi kağıdına daha fazla ödeme eğilimi.

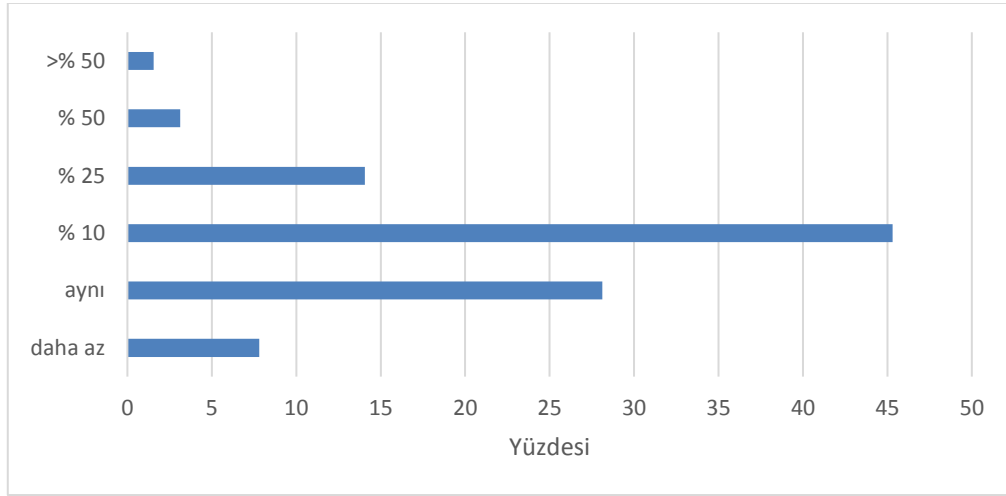
Anket çalışmasında sertifikasız sehpa kiyasla, orman mühendislerinin sertifikalı sehpa daha fazla ödeme eğiliminin olup olmadığı sorgulanmıştır. Sertifikasız sehpa fiyatının 500 ₺ olduğu belirtilip, sertifikalı sehpa ne kadar fazla ödeme isteğinde oldukları sorgulanmıştır. Buna göre katılımcıların %61,5'inin sertifikalı sehpa 500₺'nin üzerinde bir fiyat ödeyebileceklerini beyan etmişlerdir (Şekil 3.2).

Şekil 3.2.Sertifikalı sehpa daha fazla ödeme eğilimi.

Yine anket çalışmasında orman mühendislerinin sertifikalı yemek odası takımına daha fazla ödeme eğiliminin olup olmadığı sorgulanmıştır. Sertifikasız yemek odası fiyatının 5000₺ olduğu belirtilip sertifikalı yemek odasına daha fazla ödeme isteklilikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Buna göre katılımcıların %64,1'inin sertifikalı yemek odasına sertifikasız olandan daha fazla fiyat verme görüşünde olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların sertifikalı yemek odasına %10 daha fazla fiyat ödeme istekliliğinde olduğu görülmüştür. Katılımcıların %8'i sertifikalı yemek odasına daha az fiyat ödeme eğilimindedir (Şekil 3.3).

Şekil 3.3. Sertifikalı yemek odası takımına daha fazla ödeme eğilimi.

Sertifikalı fotokopi kağıdı, sehpa ve yemek odası takımı ürünlerinin tümünde, daha yüksek fiyatlarda ödemeye razı olanların oranı gidererek azalmaktadır. Başka bir ifadeyle, katılımcı orman mühendislerinin tüm ürünler için en fazla oranda ödemeye razı oldukları fiyat aralığı, sertifikasız ürününün fiyatından %10'a kadar daha fazlası olan ilk seçenek olmuştur. Çalışmaya konu edilen ürünler ucuzdan pahalıya sıralaması, fotokopi, kağıdı, sehpa ve yemek odası takımı şeklindedir. Buna göre ürünün fiyatı arttıkça daha fazla ödeme yapmaya istekli olanların oranının artması da dikkat çekmektedir.

Çizelge 3.2. Sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.

	Fotokopi kâğıdı	Sehpa	Yemek odası takımı
Aynı veya daha az	41,5	38,5	35,9
+ %1 - 10	26,2	52,3	43,3
+% 11 - 25	26,2	9,2	14,1
+% 26 - 50	3,1	-	3,1
%50'den fazla	3,1	-	1,6

Sertifikalı ürünlere %11-25 aralığında daha fazla ödemeye istekli olanların en yüksek olduğu ürün fotokopi kağıdı olmuştur. Fotokopi kağıdı ve yemek odası takımı için %26-50 ve %50 üstü daha fazla ödeme istekliliğine sahip katılımcılar mevcut iken, sehpa ürününde, %25'ten fazla ödeme isteğinde olan hiç katılımcı yoktur.

Sertifikalı ürünlere daha fazla ödeme yapma eğiliminin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde (Çizelge 3.3.), tüm ürünler için kadınların daha fazla ödemeye istekli olanlarının oranı erkeklerinkinden fazladır. Buna göre, sertifikalı ürünler için fiyat priminin elde edilme olasılığı daha yüksek olan cinsiyet kadın olmaktadır.

Çizelge 3.3.Cinsiyete göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.

	Fotokopi Kâğıdı		Sehpa		Yemek Odası	
	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var
Kadın	30,8	69,2	30,8	69,2	23,1	76,9
Erkek	44,2	55,8	40,4	59,6	39,2	60,8

Sertifikalı ürünlere daha fazla ödeme yapma eğiliminin çalışma süresine göre dağılımı incelendiğinde (Çizelge 3.4.), tüm ürünler için 10 yıldan az ve 10 yıl ve daha fazla görev yapanların ödeme eğilimi olanların oranı birbirine yakındır.

Çizelge 3.4. Çalışma süresine göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.

Çalışma Süresi	Fotokopi Kâğıdı		Sehpa		Yemek Odası	
	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var
10 yıldan az	41,7	58,3	38,9	61,1	34,3	65,7
10 ve üzeri	41,4	58,6	37,9	62,1	37,9	62,1

Sertifikalı ürünlere daha fazla ödeme yapma eğiliminin görev türünü göre dağılımı incelendiğinde (Çizelge 3.5.), şeflerin fotokopi kâğıdı ve sehpa daha fazla ödeme eğilimi varken, diğer orman mühendislerinin yemek odasına ödeme eğilimi daha fazladır.

Çizelge 3.5. Görev türüne göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.

Görev	Fotokopi Kâğıdı		Sehpa		Yemek Odası	
	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var
Şef	42,9	57,1	39,3	60,7	34,5	65,5
Diğer	40,6	59,4	25,0	75,0	37,5	62,5

Sertifikalı ürünlere daha fazla ödeme yapma eğiliminin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde (Çizelge 3.6.), 40 yaş üzerindeki katılımcıların sertifikalı fotokopi kâğıdı ve sehpa ödeme eğilimi fazla iken, 40 yaş ve altındakilerin yemek odası yemek odası için ödemeye istekli olma oranlarının daha fazla olduğu görülmüştür.

Çizelge 3.6. Yaşa göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.

Yaş	Fotokopi Kâğıdı		Sehpa		Yemek Odası	
	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var
1-40 yaş	42,3	57,7	38,5	61,5	33,3	66,7
+40	33,3	66,7	33,3	66,7	41,7	58,3

Sertifikalı ürünlere daha fazla ödeme yapma eğiliminin medeni duruma göre dağılımı incelendiğinde (Çizelge 3.7.), tüm ürünler için evli olan kişiler arasında ödemeye istekli olanların oranı daha fazladır. Buna göre, sertifikalı ürünler için fiyat priminin elde edilme olasılığı daha yüksek olan evli olan katılımcılar olmaktadır.

Çizelge 3.7. Medeni duruma göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.

Medeni Durum	Fotokopi Kâğıdı		Sehpa		Yemek Odası	
	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var
Bekâr	50,0	50,0	50,0	50,0	37,5	62,5
Evli	39,6	60,4	35,8	64,2	35,2	64,8

Sertifikalı ürünlere daha fazla ödeme yapma eğiliminin gelir gruplarına göre dağılımı incelendiğinde (Çizelge 3.8.), tüm ürünler için gelir düzeyi daha yüksek olanlar içerisinde fazla ödemeye istekli olanlarının oranı daha fazladır. Bu durum genel iktisat teorisiyle uyusmaktadır. Buna göre, sertifikalı ürünler için fiyat primi elde edilme olasılığı daha yüksek olanlar, yüksek gelir düzeyindeki katılımcılardır.

Çizelge 3.8. Gelir durumuna göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.

Gelir	Fotokopi Kâğıdı		Sehpa		Yemek Odası	
	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var
Alt gelir	37,1	62,9	34,3	65,7	31,4	68,6
Yüksek gelir	30,4	69,6	26,1	73,9	22,7	77,3

Sertifikalı ürünlere daha fazla ödeme yapma eğiliminin kendini çevreci görme düzeyi bakımından dağılımı incelendiğinde (Çizelge 3.9.), tüm ürünler için kendisini çok çevreci bulanlar (9-10 puan verenler) içerisinde fazla ödemeye istekli olanların oranı daha

fazladır. Buna göre, sertifikalı ürünler için fiyat primi elde edilme olasılığı daha yüksek olan kendisini çok çevreci bulanlar olmaktadır.

Çizelge 3.9. Çevrecilik düzeyine göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.

Çevrecilik düzeyi	Fotokopi Kâğıdı		Sehpa		Yemek Odası	
	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var
9-10 arası	46,2	53,8	42,3	57,7	38,5	61,5
6-8 arası	38,5	61,5	35,9	64,1	34,2	65,8

Sertifikalı ürünlere daha fazla ödeme yapma eğiliminin çalıştığı işletmenin FSC sertifikalı olup olmasına göre dağılımı incelendiğinde (Çizelge 3.10.), tüm ürünler için sertifikalı işletmelerde çalışanların içinde fazla ödemeye istekli olanların oranı daha fazladır. Bu durum, sertifikayı sahiplenme güdüsüyle açıklanabilir.

Çizelge 3.10. Sertifika durumuna göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.

Sertifika Durumu	Fotokopi Kâğıdı		Sehpa		Yemek Odası	
	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var
Var	24,1	75,9	24,1	75,9	18,5	81,5
Yok	55,6	44,4	50,0	50,0	48,6	51,4

Sertifikalı ürünlere daha fazla ödeme yapma eğiliminin çocuk sahibi olma durumuna göre dağılımı incelendiğinde (Çizelge 3.11.), tüm ürünler için çocuk sahibi olanlar içinde ödemeye istekli olanların oranı daha fazladır. Buna göre, sertifikalı ürünler için fiyat primi elde edilme olasılığı daha yüksek olan çocuk sahibi olanlar bireylerdir.

Çizelge 3.11. Çocuklu olma göre sertifikalı ürünlere olan ödeme eğilimleri.

Çocuk	Fotokopi Kâğıdı		Sehpa		Yemek Odası	
	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var	Ödeme Eğilimi Yok	Ödeme Eğilimi Var
Yok	47,4	52,6	47,4	52,6	41,2	58,8
Var	39,1	60,9	34,8	65,2	34,0	66,0

3.3. SERTİFİKASYON ALGISI BULGULARI

3.3.1. Faktör Analizi Bulguları

Bu başlıkta, orman mühendislerinin orman yönetim sertifikası ile ilgili algılarına dair yargılar değerlendirilmiştir. Bu yargılar orman yönetim sertifikasyonunun orman sahibi açısından olumlu ve olumsuz yönlerini kapsamaktadır. Katılımcıların bu yargılara verdikleri puanlar kullanılarak faktör analizi yapılmıştır ve analiz sonucunda yargılar dört açıklayıcı faktör grubunda toplanmıştır.

Yapılan faktör analizinde 0,5 altındaki faktör yükü değerlerine sahip olan ve aynı anda birden fazla faktöre yüksek oranda katkı sağlayan yargılar çıkarılmıştır. Bu kriterlere göre toplam 9 yargı analize dışında bırakılmıştır. Geriye kalan yargılarla yapılan analiz sonucunda KMO uygunluk değeri 0,726, df değeri 126, Bartlett küresellik değeri 658,39 ve önem düzeyi (sig.) değeri 0,00 olarak tespit edilmiştir. Bu değerler, analiz sonucundaki yapının faktör analizine uygun olduğunu ortaya koymaktadır. Analiz sonucunda ulaşılan 4 faktöre açıklayıcı yargılara göre; iyi yönetim, güven, maliyet ve prim olarak adlandırılmış olup, bu faktörler toplam varyansın %69,75'ini açıklamaktadır.

İyi yönetim olarak adlandırılan sanal faktör, ağırlıklı olarak orman yönetiminde sertifikasyonun yaptığı düşünülen olumlu katkılara dair yargıların bu faktör altında yer aldığı görülmektedir. Bu sanal faktörün toplam varyansın %39,59'unu açıkladığı ve Cronbach's alfa değeri 0,904 olduğu görülmektedir. Analiz sonucunda ulaşılan alfa değeri bu faktörün yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Faktöre katkı sağlayan toplam 9 adet orman yönetimi yargısının ortak özelliği sertifikasyonun olumlu özellikleri ile ilgili olmalarıdır. Bu yargılardan, sertifikasyonun yaban hayatının korunmasını, toprak ve su kaynaklarının korunması ve orman yönetiminin iyileştirilmesini sağlaması en fazla etkili olanlarıdır.

Çizelge 3.12. Orman yönetim sertifikasyonu algısı faktör analizi sonuçları.

Faktörün Adı	Yargılar	Faktör Ağırlıkları	Faktörün Açıklayıcılığı (%)	Güvenilirlik
İyi yönetim	Sertifikasyon yaban hayatının korunmasını sağlar	0,897	32,585	0,904
	Sertifikasyon toprak ve su kaynaklarının korunmasını sağlar	0,879		
	Sertifikasyon orman yönetiminin iyileştirilmesini sağlar	0,846		
	Sertifikalı ormanlar daha iyi yönetilen ormanlardır	0,760		

Çizelge 3.12 (Devamı). Orman yönetim sertifikasyonu algısı faktör analizi sonuçları.

Sertifikasyon iş sağlığı güvenliği şartlarını iyileştirir	0,752		
Sertifikasyon korunması gereken türleri muhafaza eder	0,737		
Sertifikasyon işletmenin imajını geliştirir	0,721		
Sertifikasyon orman köylülerinin haklarını güvenceye alır	0,689		
Sertifikasyon ilave envanter maliyetine neden olur	0,565		
Sertifikasyon kurumuna güvenmiyorum	0,923	14,977	0,878
Devlet orman işletmelerinde sertifikasyon gereksizdir	0,915		
Sertifikasyon Türkiye ormancılığına uygun değildir	0,809		
Sertifikasyon için mevcut uygulamalarda büyük değişim gerekir	0,755	12,091	623
Sertifikasyon doküman ve bürokrasi işlemlerini artırır	0,732		
Sertifikalı ürünler sertifikasızlarla aynı fiyata satılıyor	0,610		
Sertifikasyon kooperatiflerin menfaatinde	0,765	10,099	0,607
Sertifikasyon işletmelerin ürün satış ihalelerine sertifikasızlardan daha fazla katılım oluyor	0,665		
Toplam			69,75

Güven olarak adlandırılan ikinci sanal faktör varyansın %14,98'ini açıklamakta ve Cronbach's alfa değeri 0,878'dir. Analiz sonucunda ulaşılan alfa değeri bu faktörün yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Faktöre 3 adet orman yönetim sertifikasyonu yargısı dâhil olmuştur. Bu yargılar sertifikasyon kurumuna güvenilmemesi, devlet orman işletmelerinde sertifikasyonun gereksiz bulunması ve sertifikasyonun Türkiye ormancılığına uygun bulunmaması olmuştur.

Maliyet olarak adlandırılan üçüncü sanal faktör varyansın %12,09'unu açıklamakta ve Cronbach's alfa değeri 0,623'tür. Analiz sonucunda ulaşılan alfa değeri bu faktörün güvenilir olduğunu göstermektedir. Faktöre dair 3 adet orman yönetim sertifikasyonu yargısı; mevcut uygulamalarda büyük değişim gerekmesi, doküman ve bürokrasi işlemlerini artırması ve sertifikalı ürünler sertifikasızlarla aynı fiyata satılması olmuştur.

Sonuncu sanal faktör prim olarak adlandırılmış ve toplam varyansın % 10,1'ini açıklamakta ve Cronbach's alfa değeri 0,607'dir. Analiz sonucunda ulaşılan alfa değeri bu faktörün güvenilir olduğunu göstermektedir. Faktördeki yargılar sertifikasyon kooperatiflerin menfaatine olması ve sertifikalı işletmelerin ürün satış ihalelerine sertifikasızlardan daha fazla katılım olması olmuştur.

3.3.2. Sertifikasyon Algısı ve Demografik Özelliklere Göre Değişimi

Orman yönetim sertifikasyonu algısını ölçmek için tasarlanan yargılar iki boyutlu olup, bir kısmı sertifikasyonun orman yönetimine sunabileceği olumlu katkılar veya faydaları ile ilgiliyken, bir kısmı ise sertifikasyonun orman yönetimi için yaratabileceği olumsuzluklar veya maliyetleri ile ilgilidir. Sertifikasyonun faydasına ilişkin yargılar içerisinde, yargıların ortalama puan değeri bakımından en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri (Ort=4,16), “sertifikasyon iş sağlığı güvenliği şartlarını iyileştirir” yargısı olmuştur. Bu sertifikasyonun esasen iş sağlığı ve güvenliğini artıracak bir uygulama olarak algılandığını göstermektedir. Bu algı sertifikasyonun Türkiye’de ilk uygulandığı zamanlarda yapılan bilgilendirme çalışmalarının odak noktasının iş sağlığı ve güvenliği olmasından kaynaklanmış olabilir.

Sertifikasyonun faydasına ilişkin yargılara, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum görüşünde olanların toplamı bakımından en önde geleni (%83,9), “sertifikasyon işletmenin imajını ve itibarını geliştirir” yargısı olmuştur. Buna göre, katılımcı orman mühendisleri sertifikasyonun finansal faydalarından daha çok, orman işletmelerinin hedef kitlelerinin algıladığı kurumsal itibar ve imajına yönelik faydasını ön planda görmektedir. Sertifikasyonun olumlu yönlerine dair yargılardan üçüncü sırada ise, “sertifikasyon orman yönetim planlamasının iyileştirilmesini sağlar” yargısı gelmiştir.

Sertifikasyonun olumlu yönlerine ait yargılardan en az düzeyde katılım gösterilen ise, “sertifikalı işletmelerin ürün satış ihalelerine sertifikasızlardan daha fazla katılım oluyor” yargısı olmuştur. Buna göre, ankete katılan orman mühendisleri sertifikasyonunun orman işletmelerinin ürün satışlarına etkisinin sınırlı olacağını düşündüklerini ortaya koymaktadır. Bu da orman sertifikasyonunun orman sahibine sağlayacağı düşünülen en temel finansal fayda olan pazar priminin, devlet orman işletmeleri tarafından elde edilemeyeceğine işaret etmektedir. Zira sertifikalı odun hammaddesinin sertifikasızlara göre daha yüksek fiyatla satılmasının en temel koşullarından birisi, sertifikalı ürünlere yönelik talebin artmasıdır.

Katılımcı orman mühendislerinin düşük düzeyde katılım sağladığı diğer faydalar, sertifikasyon ile halkın yönetime katılımı ve orman köylülerinin haklarını güvenceye alınması olmuştur. Bu faydalara ilişkin yargılara, katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirenlerin oranı sırasıyla %31 ve %26,2 olmuştur. Buna karşılık, bu yargılara dair algısı yansız olanların oranı se sırasıyla %32,8 ve %29,5 olmuştur. Yani katılımcı orman mühendisleri sertifikasyonun bu faydaları konusundaki

algıları ortada yer almakta, bu durum da söz konusu faydaların oluşup oluşmayacağı konusunda kararsız olduklarını göstermektedir.

Çizelge 3.13. Sertifikasyonun olumlu yanlarına ilişkin yargılara katılım düzeyi.

Orman Yönetim Sertifikasyonunun Faydasına (Olumlu Yönlerine) Ait Yargılar	Ortalama değer	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne katılmıyorum ne katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Sertifikasyon iş sağlığı güvenliği şartlarını iyileştirir	4,16	1	1,6	5	7,9	7	11,1	20	31,7	30	47,6
Sertifikasyon işletmenin imajını ve itibarını geliştirir	4,08	2	3,2	3	4,8	5	8,1	30	48,4	22	35,5
Sertifikasyon orman yönetim planlamasının iyileştirilmesini sağlar	3,89	3	4,8	6	9,7	8	12,9	23	37,1	22	35,5
Orman işletmelerinin dış bir gözle denetlenmesi faydalıdır	3,84	2	3,1	7	10,9	10	15,6	25	39,1	20	31,3
Sertifikasyon korunması gereken türleri (nesli tehlikede, endemik vb.) muhafazasını garanti eder	3,82	1	1,6	8	13,1	9	14,8	26	42,6	17	27,9
Sertifikasyon yaban hayatının korunmasını sağlar	3,81	1	1,6	7	11,3	14	22,6	21	33,9	19	30,6
Sertifikalı ormanlar daha iyi yönetilen ormanlardır	3,81	2	3,2	9	14,3	9	14,3	22	34,9	21	33,3
Sertifikasyon toprak ve su kaynaklarının korunmasını sağlar	3,77	0	0	9	14,5	16	25,8	17	27,4	20	32,3
Sertifikasyon standartları ormancılık mevzuatının tamamlayıcısıdır	3,69	0	0	12	19,7	12	19,7	20	32,8	17	27,9
Sertifikasyon kooperatiflerin menfaatindedir	3,36	5	9,4	10	18,9	9	17	19	35,8	10	18,9
Sertifikasyon orman köylülerinin haklarını güvenceye alır	3,34	3	4,9	13	21,3	18	29,5	14	23	13	21,3
Sertifikasyon ile halkın yönetime katılımı garanti altına alınır	3,19	4	6,9	14	24,1	19	32,8	9	15,5	12	20,7
Sertifikalı işletmelerin ürün satış ihalelerine sertifikasızlardan daha fazla katılım oluyor	3,13	3	5,6	13	24,1	21	38,9	8	14,8	9	16,7

Sertifikasyonun maliyetine ilişkin yargılar içerisinde, yargıların ortalama puan değeri bakımından en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri (Ort=3,5), “sertifikasyon kurumuna güvenmiyorum” yargısı olmuştur. Bu yargıya katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum görüşünde olanların toplamı %59,6 olup, bu bulgu oldukça dikkat çekicidir. Zira sertifikasyon sisteminin özünde tüketicilerin sertifika sistemine ve kurumuna güveni yatmaktadır. Bu haliyle, orman yönetim sertifikası farkındalığı en yüksek olan orman mühendislerinin yarısından fazlasının, sertifikasyon kurumuna güvenmediği anlaşılmaktadır.

Benzer şekilde, ortalama puan değeri bakımından (Ort=3,3) ikinci sırada, devlet orman işletmeleri için sertifikasyonun gereksiz olduğuna ilişkin yargı yer almıştır. Bu yargıya katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum görüşünde olanların toplamı %54,1’dir.

Çalışmaya katılan orman mühendislerinin yarıdan fazlası, Türkiye ormancılığında sertifikasyona ihtiyaç olmadığını düşünmektedir.

Yine sertifikasyon sistemine güven ile ilgili diğer bir yargı olan “sertifikasyon standartları Türkiye ormancılığına uygun değildir” yargısı ortalama puan değeri bakımından (Ort=3,24) üçüncü sırada yer almıştır. Bu yargıya katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum görüşünde olanların toplamı %52,6’dır. Bu sonuca göre, cevaplayıcı orman mühendislerinin yarıdan fazlası, sertifikasyon standartlarının Türkiye ormancılığına uyumlu hale getirilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Sertifikasyonun olumsuz yanlarına dair yargılardan en az katılım gösterileni ise, “personelin iş yükünü artırır” yargısı olmuştur. Bu yargıyı sırasıyla, “dokümantasyon ve bürokrasi işlemlerini artırır” ve “ilave envanter (fauna ve flora) maliyetine neden olur” yargıları izlemektedir. Katılımcıların yaklaşık üçte biri, “sertifika için mevcut işlem ve uygulamalarda büyük değişimler gerekir”, “sertifikasyonun maliyeti faydasından fazladır”, “boş yere sertifikasyon maliyetine (ilk denetim, yıllık denetim, yenileme denetimi) katlanıyoruz” ve “sertifikasyon toplam odun üretimi miktarını azaltır” yargılarına katılım konusunda kararsız kalmıştır.

Çizelge 3.14. Sertifikasyonun maliyetlerine ilişkin yargılara katılım düzeyi.

Orman Yönetim Sertifikasyonunun Maliyetine (Olumsuz Yönlerine) Ait Yargılar	Ortalama değer	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne katılmıyorum ne katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Sertifikasyon kurumuna güvenmiyorum	3.5	4	6.5	9	14.5	12	19.4	26	41.9	11	17.7
Devlet orman işletmelerinde sertifikasyon gereksizdir	3.3	7	11.5	11	18	10	16.4	23	37.7	10	16.4
Sertifikasyon standartları Türkiye ormancılığına uygun değildir	3.24	6	10.2	13	22	9	15.3	23	39	8	13.6
Sertifikasyon toplam odun üretimi miktarını azaltır	3.2	5	8.5	10	16.9	18	30.5	20	33.9	6	10.2
Boş yere sertifikasyon maliyetine (ilk denetim, yıllık denetim, yenileme denetimi) katlanıyoruz	3.1	7	11.9	10	16.9	18	30.5	18	30.5	6	10.2
Sertifikasyonun maliyeti faydasından fazladır	2.98	6	11.3	12	22.6	15	28.3	17	32.1	3	5.7
Sertifikalı ürünler sertifikasızlar ile aynı fiyata satılıyor	2.81	11	19	15	25.9	11	19	15	27.6	5	8.6
Sertifika için mevcut işlem ve uygulamalarda büyük değişimler gerekir	2.7	6	10.5	20	35.1	19	33.3	9	15.8	3	5.3

Çizelge 3.14 (Devamı). Sertifikasyonun maliyetlerine ilişkin yargılara katılım düzeyi.

Devlet orman işletmeleri standartların çoğunu zaten karşılıyor	2.54	15	23.8	21	33.3	11	17.5	10	15.9	6	9.5
Sertifikasyon ilave envanter (fauna ve flora) maliyetine neden olur	2.42	12	21.1	24	42.1	10	17.5	7	12.3	4	7
Sertifikasyon dokümantasyon ve bürokrasi işlemlerini artırır	2.41	12	19.7	29	47.5	8	13.1	7	11.5	5	8.2
Sertifikasyon personelin iş yükünü artırır	2.34	11	18	31	50.8	10	16.4	5	8.2	4	6.6

Sertifikasyon algısının demografik özelliklere göre değişimi de, istatistiki olarak sorgulanmıştır. “Sertifikalı işletmelerin ürün satış ihalelerine sertifikasızlardan daha fazla katılım oluyor” yargısına katılım düzeyleri bakımından, çalışma süresi 10 yıldan az olanlar (Ort:3,45) ile 10 ve üzeri çalışma süresi olanlar (Ort:2,69) arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir fark vardır ($p=0,017$). “Sertifikasyon personelin iş yükünü artırır” yargısına görev grupları bakımından, şefler (Ort:3,71) ile diğer orman mühendisleri (Ort:4,38) arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir fark vardır ($p=0,029$).

“Sertifikasyonun maliyeti faydasından fazladır” yargısına katılım düzeyleri bakımından, 40 ve altı yaştaki katılımcılar (Ort:3,16) ile 41 ve üzeri yaşa sahip olanlar (Ort:2,22) arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir fark vardır ($p=0,038$). “Sertifikasyon dokümantasyon ve bürokrasi işlemlerini artırır” yargısına katılım düzeyleri bakımından, 40 ve altı yaştaki katılımcılar (Ort:2,55) ile 41 ve üzeri yaşa sahip olanlar (Ort:1,81) arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir fark vardır ($p=0,046$).

“Devlet orman işletmelerinde sertifikasyon gereksizdir” yargısına katılım düzeyleri bakımından, kadınlar (Ort:4,09) ile erkekler (Ort:3,18) arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir fark vardır ($p=0,014$). “Sertifikasyonun maliyeti faydasından fazladır” yargısına katılım düzeyleri bakımından, kadınlar (Ort:3,90) ile erkekler (Ort:3,04) arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir fark vardır ($p=0,013$). “Sertifikasyonun dokümantasyon ve bürokrasi işlemlerini artırır” yargısına katılım düzeyleri bakımından, kadınlar (Ort:3,88) ile erkekler (Ort:2,82) arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir fark vardır ($p=0,016$).

“Sertifikasyon orman köylülerinin haklarını güvence altına alır” yargısına katılım düzeyleri bakımından, kadınlar (Ort:3,09) ile erkekler (Ort:2,26) arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir fark vardır ($p=0,019$).

“Sertifika ile halkın yönetime katılımı garanti altına alınır” yargısına katılım düzeyleri bakımından, kadınlar (Ort:4,08) ile erkekler (Ort:3,10) arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir fark vardır ($p=0,037$).

“Sertifika ürünler sertifikasızlar ile aynı fiyata satılıyor” yargısına katılım düzeyleri bakımından, sertifika kurumlarını tanıyanlar (Ort:3,72) ile tanımayanlar (Ort:3,53) arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir fark vardır ($p=0,017$). “Sertifika işletmelerin ürün satış ihalelerine sertifikasızlardan daha fazla katılım oluyor” yargısına katılım düzeyleri bakımından, sertifika kurumlarını tanıyanlar (Ort:3,86) ile tanımayanlar (Ort:3,27) arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir fark vardır ($p=0,045$).

“Sertifika ile halkın yönetime katılımı garanti altına alınır” yargısına katılım düzeyleri bakımından, sertifika kurumlarını tanıyanlar (Ort:3,72) ile tanımayanlar (Ort:3,38) arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir fark vardır ($p=0,039$). “Sertifika orman köylülerinin haklarını güvence altına alır” yargısına katılım düzeyleri bakımından, sertifika kurumlarını tanıyanlar (Ort:4,07) ile tanımayanlar (Ort:3,78) arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir fark vardır ($p=0,031$).

3.3.3. Ödeme Eğiliminin Sertifika Algısına Göre Değişimi

“Sertifika ormanlar daha iyi yönetilen ormanlardır”, “sertifika orman yönetim planlamasının iyileştirilmesini sağlar”, “sertifika ürünler daha yüksek fiyata satılıyor”, “sertifika iş sağlığı güvenliği şartlarını iyileştirir”, “orman işletmelerinin dış bir gözle denetlenmesi faydalıdır”, “sertifika korunması gereken türleri (nesli tehlikede, endemik vb.) muhafazasını garanti eder”, “sertifika orman köylülerinin haklarını güvenceye alır”, “sertifika işletmenin imajını ve itibarını geliştirir”, “sertifika toprak ve su kaynaklarının korunmasını sağlar”, “sertifika yaban hayatının korunmasını sağlar”, “sertifika kurumuna güvenmiyorum” ve “devlet orman işletmelerinde sertifika gereksizdir” yargılarına katılım düzeyi bakımından istatistiksel açıdan anlamlı farklılık vardır ($p<0,05$). Sertifika fotokopi kâğıdına ödeme eğilimine göre sertifika algısı yargılarına katılımcıların katılım düzeyleri Çizelge 3.15’de verilmiştir.

Çizelge 3.15. Sertifikalı kâğıt ödeme eğilimi-sertifikaşyon algısı analiz sonuçları.

Sertifikaşyon Algısı Yargıları	Ödeme Eğilimi	Ortalama	N	SS
Sertifikalı ormanlar daha iyi yönetilen ormanlardır	Yok	3,36	25	0,005
	Var	4,26	38	
Sertifikaşyon orman yönetim planlamasının iyileştirilmesini sağlar	Yok	3,36	25	0,001
	Var	4,45	38	
Sertifikalı ürünler daha yüksek fiyata satılıyor	Yok	3,44	25	0,018
	Var	4,16	38	
Sertifikaşyon iş sağlığı güvenliği şartlarını iyileştirir	Yok	3,84	25	0,014
	Var	4,53	38	
Orman işletmelerinin dış bir gözle denetlenmesi faydalıdır	Yok	3,23	26	0,000
	Var	4,37	38	
Sertifikaşyon korunması gereken türleri (nesli tehlikede, endemik vb.) muhafazasını garanti	Yok	3,65	26	0,033
	Var	4,26	38	
Sertifikaşyon orman köylülerinin haklarını güvenceye alır	Yok	3,08	26	0,007
	Var	3,95	38	
Sertifikaşyon işletmenin imajını ve itibarını geliştirir	Yok	3,62	26	0,000
	Var	4,55	38	
Sertifikaşyon toprak ve su kaynaklarının korunmasını sağlar	Yok	3,42	26	0,001
	Var	4,34	38	
Sertifikaşyon yaban hayatının korunmasını sağlar	Yok	3,36	25	0,000
	Var	4,37	38	
Sertifikaşyon kurumuna güvenmiyorum	Yok	3,12	26	0,025
	Var	2,39	38	
Devlet orman işletmelerinde sertifikaşyon gereksizdir	Yok	3,32	25	0,025
	Var	2,51	37	

Daha fazla ödeme eğilimi olan kişiler “sertifikalı ormanlar daha iyi yönetilen ormanlardır”, “sertifikaşyon orman yönetim planlamasının iyileştirilmesini sağlar”, “sertifikalı ürünler daha yüksek fiyata satılıyor”, “sertifikaşyon iş sağlığı güvenliği şartlarını iyileştirir”, “orman işletmelerinin dış bir gözle denetlenmesi faydalıdır”, “sertifikaşyon korunması gereken türleri (nesli tehlikede, endemik vb.) muhafazasını garanti eder”, “sertifikaşyon orman köylülerinin haklarını güvenceye alır”, “sertifikaşyon işletmenin imajını ve itibarını geliştirir”, “sertifikaşyon toprak ve su kaynaklarının korunmasını sağlar”, “sertifikaşyon yaban hayatının korunmasını sağlar”, “sertifikaşyon kurumuna güvenmiyorum” ve “devlet orman işletmelerinde sertifikaşyon gereksizdir” fikrine daha yüksek düzeyde katılmaktadır.

Çizelge 3.16. Sertifikalı sehpa ödeme eğilimi-sertifikaşyon algısı analiz sonuçları.

Sertifikaşyon Algısı Yargıları	Ödeme Eğilimi	Ortalama	N	SS
Sertifikaşyon orman yönetim planlamasının iyileştirilmesini sağlar	Yok	3,48	23	0,007
	Var	4,33	40	
Sertifikaşyon iş sağlığı güvenliği şartlarını iyileştirir	Yok	3,91	23	0,025
	Var	4,45	40	
Orman işletmelerinin dış bir gözle denetlenmesi faydalıdır	Yok	3,38	24	0,001
	Var	4,23	40	
Sertifikalı işletmelerin ürün satış ihalelerine sertifikasızlardan daha fazla katılım oluyor	Yok	3,04	24	0,027
	Var	3,95	39	
Sertifikaşyon orman köylülerinin haklarını güvenceye alır	Yok	3,13	24	0,023
	Var	3,88	40	
Sertifikaşyon işletmenin imajını ve itibarını geliştirir	Yok	3,71	24	0,002
	Var	4,45	40	
Sertifikaşyon toprak ve su kaynaklarının korunmasını sağlar	Yok	3,50	24	0,007
	Var	4,25	40	
Sertifikaşyon yaban hayatının korunmasını sağlar	Yok	3,39	23	0,001
	Var	4,30	40	
Sertifikaşyon kurumuna güvenmiyorum	Yok	3,17	24	0,018
	Var	2,40	40	
Sertifikaşyonun maliyeti faydasından fazladır	Yok	4,08	24	0,014
	Var	3,23	39	

“Sertifikaşyon orman yönetim planlamasının iyileştirilmesini sağlar”, “sertifikaşyon iş sağlığı güvenliği şartlarını iyileştirir”, “orman işletmelerinin dış bir gözle denetlenmesi faydalıdır”, “sertifikalı işletmelerin ürün satış ihalelerine sertifikasızlardan daha fazla katılım oluyor”, “sertifikaşyon orman köylülerinin haklarını güvenceye alır”, “sertifikaşyon işletmenin imajını ve itibarını geliştirir”, “sertifikaşyon toprak ve su kaynaklarının korunmasını sağlar”, “sertifikaşyon yaban hayatının korunmasını sağlar”, “sertifikaşyon kurumuna güvenmiyorum” ve “sertifikaşyonun maliyeti faydasından fazladır” yargılarına katılım düzeyi bakımından istatistiksel açıdan anlamlı farklılık vardır ($p < 0,05$). Sertifikalı sehpa ödeme eğilimine göre sertifikaşyon algısı yargılarına katılımcıların katılım düzeyleri çizelge 3.8’de verilmiştir. Daha fazla ödeme eğilimi olan kişiler “sertifikaşyon orman yönetim planlamasının iyileştirilmesini sağlar”, “sertifikaşyon iş sağlığı güvenliği şartlarını iyileştirir”, “orman işletmelerinin dış bir gözle denetlenmesi faydalıdır”, “sertifikalı işletmelerin ürün satış ihalelerine sertifikasızlardan daha fazla katılım oluyor”, “sertifikaşyon orman köylülerinin haklarını güvenceye alır”, “sertifikaşyon işletmenin imajını ve itibarını geliştirir” ve “sertifikaşyon

toprak ve su kaynaklarının korunmasını sağlar” yargılarına daha yüksek düzeyde katılmaktadır.

Ödeme eğilimi olmayan katılımcılar ise “sertifikasyon kurumuna güvenmiyorum” ve “sertifikasyonun maliyeti faydasından fazladır” yargısına daha yüksek düzeyde katılmaktadır. Ödeme eğilimi olmayan kişilerin, sertifikasyona güvenmedikleri ve sertifikasyon algısının olumsuz olduğu ortaya çıkmaktadır.

“Sertifikasyon orman yönetim planlamasının iyileştirilmesini sağlar”, “orman işletmelerinin dış bir gözle denetlenmesi faydalıdır”, “sertifikasyon işletmenin imajını ve itibarını geliştirir”, “sertifikasyon toprak ve su kaynaklarının korunmasını sağlar”, “sertifikasyon yaban hayatının korunmasını sağlar”, “sertifikasyon kurumuna güvenmiyorum”, “devlet orman işletmelerinde sertifikasyon gereksizdir”, “devlet orman işletmelerinde sertifikasyon gereksizdir” ve “sertifikasyonun maliyeti faydasından fazladır” yargılarına katılım düzeyi bakımından istatistiksel açıdan anlamlı farklılık vardır ($p<0,05$). Katılımcıların sertifikalı yemek odasına ödeme eğilimine göre sertifikasyon algısı yargılarına katılım düzeyleri çizelge 3.9’da verilmiştir.

Daha fazla ödeme eğilimi olan kişiler “sertifikasyon orman yönetim planlamasının iyileştirilmesini sağlar”, “orman işletmelerinin dış bir gözle denetlenmesi faydalıdır”, “sertifikasyon işletmenin imajını ve itibarını geliştirir”, “sertifikasyon toprak ve su kaynaklarının korunmasını sağlar” ve “sertifikasyon yaban hayatının korunmasını sağlar” yargılarına daha yüksek düzeyde katılmaktadır.

Ödeme eğilimi olmayan katılımcılar, “sertifikasyon kurumuna güvenmiyorum”, “devlet orman işletmelerinde sertifikasyon gereksizdir”, “devlet orman işletmelerinde sertifikasyon gereksizdir” ve “sertifikasyonun maliyeti faydasından fazladır” yargılarına daha yüksek düzeyde katılıyor. Başka bir ifadeyle, ödeme isteğinde olmayan bireyler, sertifikasyonun gereksiz olduğunu düşünmektedirler. Dolayısıyla, sertifikalı ürünler için ödeme eğilimi, sertifikasyon algısının önemli bir göstergesi olduğu söylenebilir.

Çizelge 3.17. Sertifikalı yemek odasına ödeme eğilimi-Sertifikaşyon Algısı analiz sonuçları.

Sertifikaşyon Algısı Yargıları	Ödeme Eğilimi	Ortalama	N	SS
Sertifikaşyon orman yönetim planlamasının iyileştirilmesini sağlar	Yok	3.48	23	0.019
	Var	4.33	40	
Orman işletmelerinin dış bir gözle denetlenmesi faydalıdır	Yok	3.38	24	0.006
	Var	4.23	40	
Sertifikaşyon işletmenin imajını ve itibarını geliştirir	Yok	3.71	24	0.009
	Var	4.45	40	
Sertifikaşyon toprak ve su kaynaklarının korunmasını sağlar	Yok	3.50	24	0.043
	Var	4.25	40	
Sertifikaşyon yaban hayatının korunmasını sağlar	Yok	3.39	23	0,009
	Var	4.30	40	
Sertifikaşyon kurumuna güvenmiyorum	Yok	3.17	24	0.006
	Var	2.40	40	
Devlet orman işletmelerinde sertifikaşyon gereksizdir	Yok	3.26	23	0.012
	Var	2.59	39	
Sertifikaşyonun maliyeti faydasından fazladır	Yok	4.08	24	0,008
	Var	3.23	39	

4. SONUÇLAR

Bu tez çalışmasında, devlet orman işletmelerinde görev yapan orman mühendislerin orman yönetim sertifikasyonu algı ve tutumları belirlenerek bunları etkileyen değişkenler belirlenmeye çalışılmıştır. Sertifikasyon algısını ölçmek için, sertifikasyonun devlet orman işletmelerine sunabileceği fayda veya maliyetlere dair yargılara katılım dereceleri belirlenmiştir. Sertifikasyona dair tutumun göstergesi olarak da, sertifikalı ormanlardan gelen odun hammaddesinden üretilmiş nihai orman ürünlerine daha fazla ödeme isteklilikleri belirlenmiştir. Sonrasında, orman yönetim sertifikasyonu ile sertifikalı nihai orman ürünlerine ödeme eğilimi arasındaki ilişkiler araştırılmıştır.

Çalışmaya dâhil olan orman mühendisleri, kendini yüksek düzeyde çevreci bulmakta, tamamına yakını sertifikasyon kurumlarını tanımakta, yarısı sertifikalı ürün talebiyle karşılaşmakta, en çok özel bir bağımsız sertifika şirketine (FSC, PEFC gibi) güvenmekte ve sertifika kurumlarının logosunu taşıyan meyve suyu, fotokopi kâğıdı, ahşap oyuncak, peçete, parke, tuvalet kâğıdı, elbise askısı, dolap, diş macunu, masa, mobilya ve oyma ahşap vb. ürünler satın almaktadırlar. Diğer tüm özellikleri birebir aynı olan iki ürünün sertifikalı ve sertifikasız olanlarının kıyaslanması suretiyle, orman mühendislerinin sertifikalı orman ürünlerine daha fazla ödeme eğiliminin olup olmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla, sertifikalı fotokopi kâğıdı, sehpa ve yemek odası takımı ürünleri için ödeme eğilimi sorgulanmıştır. Sertifikalı ürünlere daha fazla ödemeye isteklilerin oranı, fotokopi kâğıdında %58,5, sehpa %61,5 ve yemek odası takımında %64,1 olmuştur. Tüm ürünler için en fazla oranda ödemeye razı olunan fiyat aralığı, sertifikasız ürününün fiyatından %1-10 kadar daha fazlası olmuştur.

Sertifikalı ürünlere daha fazla ödeme eğilimine sahip olanların demografik özelliklerine bakıldığında; kadın, evli, gelir düzeyi yüksek, çevrecilik düzeyi yüksek, FSC logolu ürün satın almış ve çocuk sahibi olan katılımcılar arasında daha fazla ödemeye istekli olanların oranı tüm ürünler için daha fazla olmuştur. Bu nedenle bu demografik özelliklere sahip tüketici kesimleri, sertifikalı orman ürünleri için pazarda fiyat primi elde edilebilecek kesimler olduğu söylenebilir. Faktör analizi sonuçlarına göre, orman yönetim sertifikasyonunun belirleyicisi olan temel faktörlerin, iyi yönetim, güven, maliyet ve prim olduğu belirlenmiştir.

İyi yönetim faktörü sertifikasyonun orman yönetiminde yapması beklenen olumlu katkıları içermekte olup, sertifikasyon algısının en temel belirleyicisi konumundadır. Bu faktörü, sertifika kurumuna olan güven ile sertifikasyon uygulamalarının ülkemiz devlet orman işletmelerine uygunluğu ve gerekliliğini yansıtan güven faktörü izlemektedir. Akabinde ise, sertifikasyonun orman yönetimine olan maliyetleri ile kooperatifler ve devlet orman işletmelerine sağlayabileceği katkılara dair prim faktörleri gelmektedir.

Sertifikasyonun orman mühendisleri tarafından algılanan faydalarının başında iş sağlığı ve güvenliğine sağlayabileceği katkılar gelmektedir. Bu durum da, sertifikasyonun dar kapsamlı bir uygulama olarak yalnızca iş güvenliği tedbirlerinin denetiminin yapılması şeklinde algılandığını göstermektedir. Bunun nedeni, ülkemiz orman işletmeciliğinde oldukça ihmal edilen konulardan olan iş sağlığı ve güvenliği konusundaki uygulamaların, orman yönetim sertifikasyonu denetimlerinde ön plana çıkarılması olabilir. Çalışma alanındaki devlet orman işletmelerinde göre yapan orman mühendislerinin büyük çoğunluğu sertifikasyonun, işletmenin imaj ve itibarını geliştirme, yönetim planlamasını iyileştirme, denetim faaliyetlerinin etkinleştirme ve korunması gereken türlerin muhafazasını sağlama faydalarını sağlayacağını düşünmektedir.

Katılımcıların yarısından fazlası, sertifikasyon kurumuna güvenmemekte, devlet orman işletmelerinde sertifikasyonun gereksiz olduğunu ve sertifikasyon standartlarının Türkiye ormancılığına uygun olmadığını düşünmektedir. Bu durum Türkiye ormancılığında sertifikasyon sistemini en yakından bilen kesim olan orman mühendislerinin, güven sorunu yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

Sertifikalı nihai orman ürünlerine ödeme eğilimi ile orman yönetim sertifikasyonu algısı arasındaki ilişkiler de araştırılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, sertifikasyon algısının ödeme isteğinde olma ya da olmamanın önemli bir belirleyicisi olduğu ortaya çıkmıştır. Başka bir deyişle, sertifikasyon algısı yargılarının çoğuna katılım düzeyi bakımından, ödeme eğiliminde olan katılımcılar ile ödeme eğiliminde olmayanlar arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık vardır. Sertifikasyon algısı, ödeme eğiliminin önemli bir belirleyicisi konumundadır. Genel olarak sertifikasyon algısı olumlu olan katılımcıların, sertifikalı ürünlere daha fazla ödeme isteğinde olma olasılığı daha yüksektir.

Bu çalışma, sertifikasyon hakkındaki farkındalık düzeyi yüksek olması beklenen orman mühendisleri ile gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle, çalışma sonuçlarında ortaya konulan ödeme eğilimi bulguları, genel olarak nihai orman ürünleri tüketicilerinin sertifikalı

ürünlere dair tutumları ve ödeme eğilimlerini yansıtmayacağı belirtilmelidir. Tüketici profiline sadece bir meslek mensubu ile sınırlandırılması, araştırmanın ödeme eğilimi sonuçları bakımından kısıtlılığıdır. Ancak sertifikalı orman ürünlerine ödeme eğiliminin önemli bir belirleyicisinin, sertifikasyon hakkındaki yüksek bilgi ve bilinç düzeyi olduğu düşünülerek bu meslek grubu üzerinde çalışılmıştır. Örneklemin küçüklüğü nedeniyle demografik özellikler bakımından alt gruplar arası mukayeselerde parametrik testlerin yapılmasına engel olması da çalışmanın başka bir kısıdı olmuştur. Benzer çalışmaların daha büyük örneklemelerde tekrarlanması düşünülebilir.

5. KAYNAKLAR

- Aguilar, F. X., & Vlosky, R. P. (2007). Consumer willingness to pay price premiums for environmentally certified wood products in the U.S.. *Forest Policy and Economics*, 9(8), 1100–1112.
- Aguilar, F. X., & Cai, Z. (2010). Conjoint effect of environmental labeling, disclosure of forest of origin and price on consumer preferences for wood products in the US and UK. *Ecological Economics*, 70(2), 308–316.
- Akyol, A., & Üçok, G. (2008). Sertifikasyon Kavramı ve Ülkemiz Ormancılığında Durum. İçinde *VI Orman Fakülteleri Öğrenci Kongresi* (ss. 8–9).
- Anderson, R. C., & Hansen, E. N. (2004). Determining Consumer Preferences for Ecolabeled Forest Products: An Experimental Approach. *Journal of Forestry*, 102(4), 28–32.
- Anonim (2019) Certification. Available at: <https://en.wikipedia.org/wiki/Certification> (Erişim: 17 Haziran 2019).
- Başkent, E. Z., & Türker, M. F. (2002). Ormancılıkta sertifikalandırma ile ilgili değerlendirmeler. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 52(2/1-2), 41–54.
- Bass, S. (1998). *Introducing forest certification*. European Forest Institute.
- Cha, J., Jung-Nam, C., & Yeo-Chang, Y. (2009). Consumer Willingness to Pay Price Premium for Certified Wood Products in South Korea. *Journal of Korean Forest Society*, 98(2), 203–211.
- Durusoy, İ. (2002). 'Sertifikalandırma ve Türkiye ormancılığında gerekliliği, olabilirliği, uygulanması sürecinde karşılaşılması muhtemel darboğazların ve fırsatların irdelenmesi.' Yüksek Lisans Tezi Fen Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi , Trabzon, Türkiye.
- Durusoy, İ., & Türker, M. F. (2005). Orman Kaynaklarının Sertifikalandırılması ve Türkiye Ormancılığına Muhtemel Yansımaları. İçinde *Türk Ormancılığında Uluslararası Süreçte Acil Eyleme Dönüştürülmesi Gereken Konular Mevzuat ve Yapılanmaya Yansımaları Sempozyumu*, (ss.22–24).
- Estep, G. D., DeVallance, D. B., & Lacombe, D. J. (2015). Analysis Of Certified Wood Product Use In Commercial Leed Green Building Projects. *Wood and Fiber Science*, 47(3), 270-282.
- Forsyth, K., Haley, D., & Kozak, R. (1999). Will consumers pay more for certified wood products? *Journal of Forestry*, 97(2), 18–22.
- FSC, 2018, *International generic indicators*. Teknik rapor, Forest Stewardship Council, UK.
- FSC, 2019, *FSC Facts and figures*. Teknik rapor, Forest Stewardship Council, UK.
- Geray, U. 1999, *Ormancılıkta Sertifikasyon Olabilirlik Raporu*. Basılmamış rapor, Orman Genel Müdürlüğü, Ankara.

- Jensen, K., Jakus, P. M., English, B., & Menard, J. (2003). Market participation and willingness to pay for environmentally certified products. *FOREST SCIENCE*, 49(4), 632–641.
- Kayacan, B. (2007). Ulusal Ekonomide Ormancılık Sektörü: Tanımsal Girdi-Çıktı Analizi Bulgular. *Verimlilik Dergisi*, 1, 147–176.
- Macias, N., & Knowles, C. (2011). Examining the effect of environmental certification, wood source, and price on architects' preferences of hardwood flooring. *Silva Fennica*, 45(1), 97–109.
- Mohamed, S., & Ghani, A. N. A. (2010). Willingness to pay a price premium for certified wood products among consumers in Malaysia. *Pertanika Journal of Tropical Agricultural Science*, 33(2), 159–165.
- Mouritsen, J., Ernst, J., & Jørgensen, A. M. (2000). Green certification as a managerial technology. *Scandinavian Journal of Management*, 16(2), 167–187.
- Ozanne, L. K., & Vlosky, R. P. (2003). Certification from the U.S. consumer perspective: A comparison from 1995 and 2000. *Forest Products Journal*, 53(3), 13–21.
- Pajari, B., Peck, T., & Rametsteiner, E. (1999). Potential markets for certified forest products in Europe. *EFI Proceedings*, 25.
- PEFC, 2018, *Sustainable Forest Management – Requirements*. Teknik rapor, Programme for the Endorsement of Forest Certification, UK.
- PEFC, 2019, *PEFC Global Statistics*. Teknik rapor, Programme for the Endorsement of Forest Certification, UK.
- Rekola Mika, E. P. (2001). The theory of planned behavior in predicting willingness to pay for abatement of forest regeneration. *Society & Natural Resources*, 14(2), 93–106.
- Rıfat, K. (2016). Türkiye ormancılık sektöründe odun dışı orman ürünleri: ihracat analizi. *Journal of Bartın Faculty of Forestry*, 18(2), 158–167.
- Sakagami, M., & Sakaguchi, D. (2018). Estimating Preferences for Wood Products with Environmental Attributes. *Forests*, 9(1), 41.
- Shoji, Y., Nakao, N., Ueda, Y., Kakizawa, H., & Hirai, T. (2014). Preferences for certified forest products in Japan: A case study on interior materials. *Forest Policy and Economics*, 43, 1–9.
- Shukri, M., Sam Shor, N. Y., Rahim, A., & Masfitriniza, M. S. (2013). Consumers' willingness to pay for environmentally certified timber products: A comparison between 2003 and 2012. *Malaysian Forester*, 76(1), 1–8.
- Stevens, J., Ahmad, M. ve Ruddell, S. (1998). Forest products certification: A survey of manufacturers", *Forest products journal*. *Forest Products Society*, 48(6), 43.
- Spinazze, M. C., & Kant, S. (1999). Market potential for certified forest (wood) products in Ontario, Canada. *Forestry Chronicle*, 75(1), 39–47.
- Türker, M. F., Başkent, E. Z., & Durusoy, İ. (2001). Ormancılıkta sertifikasyon: Orman kaynakları ve orman işletmeciliği üzerine etkileri, uluslararası gelişmeler ve Türkiye ormancılığında gerekliliği ve olabilirliği. İçinde *I. Ulusal Ormancılık Kongresi, Türkiye Ormancılar Derneği Yayını, Kongre Serisi* (ss. 294–305).

- Türkoğlu, T. (2011). 'Türkiye'deki orman endüstrisi işletmelerine sürdürülebilir orman yönetimi çerçevesinde odun hammaddesi tedariki ve orman ürünlerinin sertifikasyonu.', Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Türkoğlu, T. ve Tolunay, A. (2013) Türkiye'deki orman ürünleri ithalatçısı işletmelerin sertifikalı orman ürünlerine ilişkin görüşleri, *Turkish Journal of Forestry*, 14(2), 95–101.
- Veisten, K. (2007). Willingness to pay for eco-labelled wood furniture: Choice-based conjoint analysis versus open-ended contingent valuation. *Journal of Forest Economics*, 13(1), 29–48.
- Vlosky, R. P., Ozanne, L. K. ve Fontenot, R. J. (1999). A conceptual model of US consumer willingness-to-pay for environmentally certified wood products, *Journal of Consumer Marketing*, 16(2), 122–140.
- Wan, M., Zhang, Y., & Ye, W. (2018). Consumer Willingness-to-Pay a Price Premium for Eco-Friendly Children's Furniture in Shanghai and Shenzhen, China. *Forest Products Journal*, 68(3), 317–327.

6. EKLER

6.1. ÖRNEK ANKET FORMU

ANKET FORMU

Düzce Üniversitesinde yürütülmekte olan “Orman kaynakları yöneticilerinin orman yönetim sertifikasyonuna yönelik algı ve tutumlarının incelenmesi: Bolu Orman Bölge Müdürlüğü örneği” başlıklı lisansüstü tez çalışması kapsamında değerli görüşlerinize ihtiyaç vardır. Anketi tamamlamanız yaklaşık 10 ile 15 dakikanızı alacaktır. Bu araştırmaya katılımınız anonim olup, isminizi yazmanız istenmemektedir. Ankete katılım gönüllülük esasına bağlı olup, elde edilecek veriler yalnızca bilimsel araştırma maksatlı kullanılacaktır. Katılımınız için teşekkür ederim.

Esra ÖZSOY

Ormancılıkta sertifikasyon, orman kaynaklarının sertifikasyonu ve odun ürünleri sertifikasyonu olmak üzere iki aşamalıdır. Birinci aşamada, sürdürülebilir şekilde yönetilen ormanlar sertifikalandırılmakta; ikinci aşamada ise, bu ormanlardan geldiği onaylanan odun ürünleri sertifikalandırılmaktadır. Devlet orman işletmelerini esasen ilgilendiren birinci aşamaya *orman yönetim sertifikasyonu* adı verilmektedir. Aşağıdaki sorularda aksi belirtilmediği sürece sertifika ile orman yönetim sertifikası kastedilmektedir.

1. Kaç yıldır devlet orman işletmesinde çalışıyorsunuz? _____
2. Kurumdaki göreviniz nedir? _____
3. Yaşınız? _____
4. Cinsiyetiniz? Kadın Erkek
5. Medeni haliniz? Bekâr Evli Ayrılmış Dul
6. Çocuğunuz var mı? Hayır Evet (_____ tane)
7. Hane geliriniz aylık ne kadardır? _____ ₺
8. Sertifikalı işletmede hiç görev yaptınız mı?
9. Kendinizi ne kadar çevreci buluyorsunuz(1-az ila 10-çok arasında bir puan veriniz)?

10. Aşağıdaki sertifika kuruluşlarından hangilerini biliyorsunuz?
 FSC (Orman İdare Konseyi) PEFC (Orman Sertifikasyonu Onay Programı)
11. İşletmenizin sertifika durumu aşağıdakilerden hangisidir?
 Sertifikası var Sertifikası yok
12. İşletmeniz kaç yıldır sertifikalı? _____
13. Müşterilerinizden hiç sertifikalı odun talebi oldu mu? Evet Hayır
14. Orman işletmelerine sertifika verme konusunda aşağıdaki kurumlara ne kadar güvenirsiniz? (Lütfen her bir numarayı yalnızca bir kez kullanarak 1 ila 5 arasında sıralayın.)
1 = EN ÇOK bu kuruluşa güvenirim 5 = EN AZ bu kuruluşa güvenirim
_____ Özel bir bağımsız sertifika şirketi (FSC, PEFC gibi)

- ____ Türk Standartları Enstitüsü (TSE)
____ Bir devlet üniversitesi
____ Çevresel bir kuruluş (STK)
____ Orman Mühendisleri Odası

Sertifikalı odun kökenli ürünler, sürdürülebilir yönetilen orman kaynağından geldiği teyit edilmiş odun hammaddesi kullanılarak üretilen ürünlerdir. Bu ürünlerin üzerinde, denetimleri yaparak sertifika veren kurumun logosu yer almaktadır.

Yanda verilen FSC logosunu taşıyan bir ürün satın aldınız mı?

Hayır Evet

Cevabınız evet ise hangi ürünleri satın aldınız?

1. _____
2. _____
3. _____

Yanda verilen PEFC logosunu taşıyan bir ürün satın aldınız mı?

Hayır Evet

Cevabınız evet ise hangi ürünleri satın aldınız?

1. _____
2. _____
3. _____

Odundan yapılmış 1 top **sertifikasız** kâğıdın fiyatı 20TL'dir. Aynı kâğıdın **sertifikalı** odundan yapılmış olanına ödeyebileceğiniz en yüksek miktarı işaretleyiniz. (Lütfen sadece bir seçenek seçin.)

- 20TL'den daha az.
 20TL (**sertifikasız** olanla aynı).
 20.01 – 22.00TL arası.
 22.01 – 25.00TL arası.
 25.01 – 30.00TL arası.
 sertifikalı odundan üretildiğinden emin olmak için 30.00TL'den fazla öderdim.

Odundan yapılmış **sertifikasız** sehpanın fiyatı 500TL'dir. Aynı sehpanın **sertifikalı** odundan yapılmış olanına ödeyebileceğiniz en yüksek miktarı işaretleyiniz. (Lütfen sadece bir seçenek seçin.)

- 500TL'den daha az.
 500TL (**sertifikasız** olanla aynı).
 501 – 550TL arası.
 551 – 625TL arası.
 626 – 750TL arası.
 sertifikalı odundan üretildiğinden emin olmak için 750TL'den fazla öderdim.

Odundan yapılmış **sertifikasız** yemek odası takımının fiyatı 5000TL'dir. Aynı takımın **sertifikalı** odundan yapılmış olanına ödeyebileceğiniz en yüksek miktarı işaretleyiniz. (Lütfen sadece bir seçenek seçin.)

- 5000TL'den daha az.
 5000TL (**sertifikasız** olanla aynı).
 5001 – 5500TL arası.
 5501 – 6250TL arası.
 6251 – 7500TL arası.
 sertifikalı odundan üretildiğinden emin olmak için 7500TL'den fazla öderdim.

Aşağıda orman yönetim sertifikası ile ilgili yargılar listelenmiştir. Lütfen her bir yargıdan sonra en uygun yuvarlağı işaretleyerek bu ifadelerin her birine katılma derecenizi belirtin. Not: “ Ne katılıyorum ne katılmıyorum ”, fikrinizin olmadığını belirtmez; tarafsız veya nötr olduğunuzu, orta konumda yer aldığınızı belirtir. Yargı hakkında herhangi bir görüşe sahip değilseniz, fikrim yok seçeneğini işaretleyiniz.	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Fikrim yok
Sertifikalı ormanlar daha iyi yönetilen ormanlardır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon orman yönetim planlamasının iyileştirilmesini sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikalı ürünler daha yüksek fiyatla satılıyor.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon iş sağlığı ve güvenliği şartlarını iyileştirir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Orman işletmelerinin dış bir gözle denetlenmesi faydalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikalı işletmelerin ürün satış ihalelerine sertifikasızlardan daha fazla katılım oluyor.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon korunması gereken türleri (nesli tehlikede, endemik vb.) muhafazasını garanti eder.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon orman köylülerinin haklarını güvence altına alır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon işletmenin imajını ve itibarını geliştirir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikalı ürünler sertifikasızlar ile aynı fiyata satılıyor.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon ile halkın yönetime katılımı garanti altına alınır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon toprak ve su kaynaklarının korunmasını sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon yaban hayatının korunmasını sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon standartları ormancılık mevzuatının tamamlayıcısıdır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Devlet orman işletmeleri standartların çoğunu zaten karşılıyor.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon ilave envanter (fauna ve flora) maliyetine neden olur.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon kooperatiflerin menfaatindeir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon standartları Türkiye ormancılığına uygun değil.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon kurumuna güvenmiyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Devlet orman işletmelerinde sertifikasyon gereksizdir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon personelin iş yükünü artırır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyonun maliyeti faydasından fazladır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon toplam odun üretimi miktarını azaltır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifika için mevcut işlem ve uygulamalarda büyük değişimler gerekir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Boş yere sertifikasyon maliyetine (ilk denetim, yıllık denetim, yenileme denetimi) katlanıyoruz.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sertifikasyon dokümantasyon ve bürokrasi işlemlerini artırır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Esra ÖZSOY
Doğum Tarihi ve Yeri : 03.02.1986
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : ozsoyesra@outlook.com

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Lisans	Orman Müh.	Karadeniz Teknik Üniversitesi	2010
Lise		Gümüşova Lisesi	2004

YAYINLAR